

కాంతామతి

ఇది

సత్యహరిశ్చంద్ర, మనోరమ, అశేఖరేశ్వరపుకథలు మొదలైనవి వ్రాసిన

బ్రహ్మశ్రీ చెఱకుపల్లి వేంకటరామయ్యచే

రచియింపఁబడి

ప్లంట్

కాళిహస్తి తమ్మారావుగారి కుమారుడై :

సూర్య ప్రకాశ రావు,

అంబికాబుక్కు డిపో

రాజమహేంద్రవరము

మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు.

రాజమహేంద్రవరము,

నిడమర్ర వెంకటకృష్ణమూర్తి అండు బ్రహ్మచారిచే,

శ్రీ కృష్ణాముద్రాక్షరశాలయందు,

ముద్రింపఁబడినది.

1925.

ఈ నాటకమునందువచ్చు పా

నూత్నిధారుడు.

విక్రమార్కు—సు—ఉజ్జయినీదేశపురాజు.

మంత్రి.

శక్తివర్మ—కాంతామతి తండ్రి.

వేగవంతుడు— } కాంతామతియున్న చెఱసాల
గుణవంతుడు— } కావలివారు.

కిరాతులు—హ్వరపాలురు వర్తకాలు.

స్త్రీలు.

కాంతామతి—విక్రమార్కుని భార్య.

మరణమాలిసి—దాసి.

భూమిక .

ఇప్పుడు సహజముగా స్త్రీవేషధారులు తక్కువయగుటచే స్త్రీ పాత్రలు ఎక్కువగానున్న నాటకముల బ్రదర్శనముల కష్టముగానున్న దనియు స్త్రీపాత్రల తక్కువగాగల నాటకముకంటే రచింపుమని కోరి దము మిత్రులు నాతో నప్పియ్యుడిరి. ఆకారణమున “కాంతామతి” నాటకమును రచించితిని.

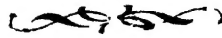
ఇది చాలకాలము క్రిందట రచింపబడియు ప్రియరింపబడు భాగ్యము లభించినదికాదు. నేను కా. హ. సి. సూర్యప్రకాశరావుగారు దీనిని బ్రకిటిం చెదమనియు, సాహిత్యలంకారము తమ కోసంగుమని కోరినందున వారి యభ్యర్థము నెరివేర్చు స్పృశముతో ఒకకలాధికార మొసంగితిని. ఇంక నిష్టనాటకముల వ్రాయు బోత్సాహ మొసంగ దరుగాక. ఇందు కొన్ని తప్పులండవచ్చును. వానిని దయతో దెల్పి న పండితులవారు సవరింతుకొనెద. న పండితులకు మనవిచేయు చున్నాను.

ఇట్లు విద్యద్విధేయుడు,

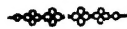
చెఱుపల్లి వేంకటరామయ్య.

శుభము.

కాంతామతి

ప్రథమాంకము.

నాంది

ఉ. తన్నవమాసముం బరపె తాళిదునే గివుడుగచు కోవనం
పన్నమనస్కయై వారి బాసి యరణ్యమునందు గోర్కిమై
వెన్నునిపెన్నురంబునను వేళ్ళ జెలగవనింపిలక్కి దా
గ్రన్నన నాధుతోగలసి కావుతె సభ్యులనే మ సంపదక.

నాంద్యంతమున సూత్రీధారుడు

సూ—అంగీకారముకూలమతివివేషరతిశయలగు నో సభా
గ్రామలారా! ఘోర్యసమతేనోధుర్యులారా! చంద్రవరణతిరస్కృతామల
యశోవిరాజితదిగంతరాళిలారా! అంగారకసదృశశుచిత్వలలితులారా!
బుద్ధిజితిబుధులారా! గురుమతిగురులారా! శుక్రగీసతివిశాడదులారా!
“ఈవనంతసమయంబున నేదేని మకోహంనాటకమాడి మమ్ము సా
తోషపెట్టుడనికదా నుడివితిరి. అట్టి నాటకరాజమేదికలదో బహుళనా
టకపరిశీలితాంతఃకరణురాలును సమయస్ఫూర్తికలదియు నగు మదీయ
ప్రేయసితో నాలోచించెదను.

నటి—(ప్రవేశించి, నాథా! మన్నంపుడు; జనులొక విషయ
మునుగూర్చి తల్చిబ్బులగుచుంటచే సడేమియో విచారించి వచ్చుటచే
నింతి యాలస్యమైనది.

సూ—ఎందుకట్లు పగిలెల్చిబ్బు లగుట.

న—వెనుక తిరుమలేశ్వరుని భార్య మగనితో, బట్టుబట్టి వెడ
లిపోయినది కదా?

సూ—బౌను. నే నెఱిగిన యంశమే.

స—ఇప్పుడు చక్కని ఈసూదుని వెంటఁ బెట్టుకొని వచ్చినది.

సూ—అయిన

స—ఎంత సిగ్గుమాలిన యాడుదినో కాని వీడు నీ కుమారుడని మగనితో వాదించుచున్నదిట.

సూ—తర్వాత.

స—అంగణముచేరి వానిని సఖ్య బంధి యద్దానిని గూర్చి చెప్పుకొనుచున్నారు. ఆంగణి వినుచు కుటచే నింత ప్రోద్బుదమొనరి

సూ—(స్థలమునకునుచు) సఖ! అనవసరపు వ్యవహారము మాటాడుచు ప్రస్తుతాశ్రమమును మరచితిమి.

స—నాథాం! కిర్తనమేమి;

సూ—“వ్రేయేని నవీ నాటకమాడి మము సంభోషణ్యు” మని అట్లనాటక మేది కలదు?

స—నే నుడివిన యంశములేకల యొక నాటకమును మొన్న నే చూచియుంటిని. దానిని బ్రేరజ్జరించిన బాగుండును.

సూ—ప్రేయసీ! దాని రచించిన వా రెవరు?

స—సఖ! వినుము.

సీ. బాలకులకు నీతి బాగుగా బోధించు

బాలనీతినివ్రాసి వరినినాడు

సరసులుమెచ్చ గల జతులతి వ్రాసెదన్

వస్త్రావహారిణులు వ్రాసినాడు

పండితపామరుల్ పరిమహర్షిమునొంద

నిద్రావిజయము రచించినాడు

గానవృత్తియులు గడునేర్పుమరయ “గాం

తామతి” నాగూర్చి తరినినాడు

గీ. శౌనకసగోత్రభవుడు ప్రజ్ఞులలితుడు
చెఱుకుపల్లి వాశడలధి శ్రీయనుజుడు.
విమల కృష్ణయార్దునుతుడు పిశదక్తీర్తి
యరయ వేంకటరామాఖ్య నలరువాడు.

సూ—తరుణీ! ఈపని గ్రంథచన కడుహృద్యంబని వింటిని.
నేడు కని యానందించెదను. కాని, సఖ! నీమాటలసమ్మి యాసరసా
గ్రీసరులకడ బ్రదర్శించి సగుబాట్ల నొంజెదనేమో యని భయమగు
చున్నది.

స—ఆర్యా!

గీ. సవ్యబనిలేని జాలిని నివ్వటలేడు
పట్ల సవ్యకుండరుబోయ భాషణముల
మఱియు సయ్యెయెడలజూడ మనసునందు
బుట్టి రసముల కేకీతి బొదలువానొ.

సూ—సఖ! యిప్పటికే చాలయాలస్యమొనర్చితిమి. వసంతా
గమానందసంభరిత పరభృతారావ వినోదకాంక్షితంబును, భృంగాం
గనాకృత రుంకారబంధురంబును, శుకశారికాకూజిత కుతూహలంబు
ను, శృంగారరసస్థాయియు సగు నీ వసంతంబును నీ మతివిశేషంబున
వర్ణింపుము.

స—చిత్తము.

సీ. పితసంపత్తిఫల ప్రకరంబుదనియించి
చూపముల్ దాతృత్వ భగాంచ
మధులిహంబులకు నమ్మతిమకరందము
నిచ్చిలతాంపముల్ హెచ్చుగాంచ
మలయనాయువు పరిమళయుతమై సాంధ
జనులకు మదమిచ్చినినుతిగాంచ

వట్టుమోడులు పల్లవ స్ఫూర్తిగ నులకుఁ
బండునొసంగుచుఁ బోధిల్ల

గీ. చంద్రోరణంబులెంతయుఁ జలువవీయ
రమణబాహులతావిహార కలితలయి
బాలలెంతయు నాహ్లాదభరము జేంది
మూవసంతితా సరముల నింపుగాంతు.

[తెచ్చలో]

అట్టి సంతోషమునకే నర్హురాలనా?

సూ—(హస) సుందరీ! నీ గానమాధుర్యము వర్ణనాతీతము.
మనగానకభాభిధాన తననామము సార్థకముగఁ గాంతామతిమై నిలిచి
నాధునిరాకకై యెదురుచూచుచున్నది. కావున మనము తడయజనదు
న—చిత్తిము. [ఇరువురు సమ్మోహింతురు.]

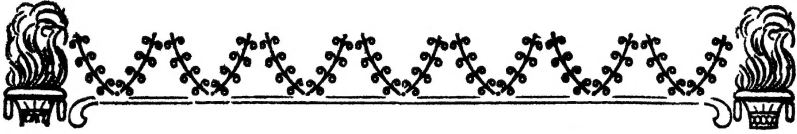
ఇది ప్రస్తావన.

ఈపుస్తకముతాలూకు శాశ్వత కాఫీరైటు హక్కులు మేము
పొందియున్నారము గిన్ను యిందులోని అంతగాని, కొంతగాని,
బాహుంతరీకరించుటగాని జేసినయడల మేము జరుపు చర్యలకు
బోనగుదురు.

ఈనాటకమును ప్రేక్షించువారు మాఅనుమతి పొందవలెను.

ఇట్లు,

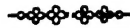
కాశహస్తి సూర్యప్రకాశరావు,
అంబికాబుక్కు డిపో, రాజమండ్రి.

కాంతామతి.

ప్రథమాంకము.

రంగము—ఉద్యానవనము.

కాంతా—(ప్రవేశించి)

చిత్రపదవృత్తము—సారసగోచనశౌరీ!

గోరద నిన్నెదభక్తి

నారిమణం ననుగూర్చి

శ్రీరమణ! తగ గావన్.

ఆహా! నేటికి నయిదుదినంబులయి వివాహమయ్యు మదీయ ప్రాణనా
భుని దిగ్వింశతి భాగ్యమలనడిచి కాదు. ఈ రోజు “శయనాగారంబున
కరుదెంతు” మని వర్తమానమంపుటచే నిండువచ్చి “చంద్రోదయ
మునకు నిరీక్షించుచాతక” మట్లుంటిని. ఆమహానుభావుడు దయచే
యినని యెదురుచూచుచుండుటచే గన్నులు కాయలుకాచినవి.
మద్విభుని దివ్యనామ సంస్మరణమాత్రమున శరీరమున బులకలుద్భవించు
చున్నవి. నా నాథుడు దయచేసినచో

ఉ. ముచ్చటదీరజాతుకద మోహనమూర్తిని బాహువల్లరి
హేచ్చుతమింగవుంగిట వహించి నుఖంతుననంగ కేళిలో
విచ్చుమనంబుతో నధరబింబమునందలి పంటినొక్కుతో
గుచ్చినగోటిపోటు లనుకూలతఁ జెందెను గబ్బిగుబ్బితో.

(ఇటువంటి పరికించి) చెలికత్తెలెవ్వరిటలేదుకదా? వినిన హేళనమొనరింపఁ చూచెదరు. నా ప్రాణవిభంజన వచ్చుజాడ కనబడదే? మనమో చల్లభా! నిముష మొక యుగంబుగ గడపు నీచెలి బోవ వేగరమ్ము. కాలాతిక్రమణమై విరహవాద్యోపభస్మమస్కయై యచేతనక్రియ నుండు భవదీయ వాయుగించి జాలిం గూరెదవు.

(మలయవాయువునోకి పులకిలుగ్రమ్ముటచూచి) అబ్బా! యేమిది? పడగాప్పు కొట్టుచున్నది. (పరికించి) కాదు. కాదు.

గీ. మలయగిరిమృగమందు బయలు వెడలుచు

కమలసంతతుల పరిమళములనొరికి

సాంద్రశీతలవాఃపూరి సరసిజేరు

మందమాణిత మిదినాగు మారికంబు.

అబ్బబ్బా! ఈపడగొట్టునకే జెడరుచుండ “గోరుచుట్టుపయి రోకలిపో,,

టసుట్టు లీచందమామకూడ జేరి బాధించుమన్నాడేమి నేతును?

ఉ. రూపముజె దనావు ననుబోచెడి తీసి కొలంబు నామిచే

దాపముపెట్టచుంటివికదా మగనాంధ్రుని నిర్దయాత్మతన

బాపమటంగు నెంచవు న్వభావము క్యూరముసాముమింగ సం

తాపముజెందవే ఎరుల తాపములట్టివటం చేయుంగవే

నీవు మిన్నంగుట నా మనోహరుడు వచ్చుంతవఱకే కానిమ్ము. ఓ

పాడుపికమా! నీకుగూడ సమయమిప్పుడే యులపడినదా? కూయుము.

కూయుము.

గీ. ఒగరులెగటులుగలిగిన చిగురులదిని

తుల్లిపడెడవునీకింత తుచ్చమతివి

నాధుంధగామృతా స్వాదనసుఖమేను

గొనంగ “జూచికన్నుల నిప్పుగొన వెపికమ!”

ఓగండుతుమ్మదా! నైరులలోఁగలసి నీవుకూడ దుష్టత్వమూనుచుంటివా? ఎట్టిమంచివారికైన దుర్జ్జనసాంగిత్వము చెల్లెలనము కలిగింపక మానదు. అయ్యయో! ఈసామచిలుక కేమిదుర్బుద్ధియో కాని శత్రుకఱువుగ బలుకుచున్నయది ఓచాణిప్రియా! లెవరిగ రాకున్నదో నీ దుష్టశత్రుమధ్యగలు సనదనై చావనలసిపెచ్చును. ఈరాకాసిమూకల నీనడించి యబలము గావలేవా? రమ్మ. రమ్మ.

విక్రమార్కుడు—(ప్రవేశించి ఎక్రమించుచు) నేననుకొని నంతఁ జనితిని. దిని గిడుసులమేమో కొంతవరకు వినోదార్థముగా బరీక్షించి పమ్మల కావలగారమందుంచెదను. (అని సమీపించును.)

కాంతా—మనోహరా! ఎందనను. రాజకార్యనిర్వహణ యాన విక్రాంతిస్వా తులగు భూకాంతుల కంతుల మనోజ్ఞహసభాషణ వినోదములేక గా ప్రమాదపడింబులు!

విక్ర—(తనలో) అప్పుడే లనబుద్ధివిశేష ముపయోగఁబడుచున్నది. (ప్రకాశముగా) తరుణీ! నీవుచెప్పనది యదార్థమే కాని,

కాంతా—(తనలో) “కాని” అని యూహకొనుటకు కారణమేమియో? (ప్రకాశముగా) ఇంతికిన్న నెక్కడెక్కిలదు?

విక్ర—(తనలో) తనలోఁగూడియుండుటకన్న యన్యములేదని యెట్లునూచించుచున్నదో? (ప్రకాశముగా) లేకపోవచ్చును.

కాంతా—(తనలో) ఇండలి కాని స్వరమున కర్థమేమిచెప్పుమా (ప్రకాశముగా) మనోవల్లభా!

గీ. మంత్రికార్యనిర్వహణము మంత్రివలెను;

భుక్తిమాలరీతి, శయనముననువేశ్య,

లెఱఁగూ, రూపమునను రంభతీరుపనుల

దాసిపోల్క, ప్రిమకుఢాత్రి, యాసతీనతి.

విక్ర—అట్టివారు లేని తలచెదను.

కాంతా—లేకేమి పెక్కురుకలడు.

సీ. పరమపతివ్రతా ప్రతిభచేతనెకదా

మృతభర్తజీవనం బతివనిల్పె

పరమపతివ్రతా ప్రతిభచేతనెకదా

రవిరాకకన్డంబు రమణినిల్పె

పరమపతివ్రతా ప్రతిభచేతనెకదా

సభలోనభంగంబు సతికిదప్పె

పరమపతివ్రతా ప్రతిభచేతనెకదా

ముమ్మూర్తులనుగనె పుస్త్రీలగును

గీ. అట్టి లోకపావనులుండంగ నవనినాథ!

యేలకాదితలదూషింతు విధగుణలు

పెక్కులున్నారసమ్మండి పెక్కు వముగ

నందుతిమదాసికూడ నొకలశయగును.

అపమృతి దోషావహమైనను సమయమువచ్చినప్పుడు చెప్పకొనక తప్పని సరియగుటచే నిప్పుడు వక్కాణించితిని.

విక్ర—(తనలో) యేమి? దీనిగర్వము తనకుఁ దానె పతివ్రతనిని పొగడుకొనుచున్నది. ఇట్టివారెకాబోలును పతివ్రతాశిరోమణులు “సాహసం మృణంజైవ” యను నట్లు స్త్రీలకెంతయేని తెగువకలదు. (ప్రకాశముగా)

క. కులకాంతయిట్టులాడునె! నెలవెలదు కలందుగాక వినుమోసుదతి!

పలుపలుకులుపలుకంగా! వలదికనీమహిమజూప బాల్పడటాప్పుకా.

అంతవరకీ గృహంబుననే నిన్ను బంధించితిని.

కాంతా—(తనలో) హ! పరమేశ్వరా! ఇదియేమివింత లోక

'సామాన్యముగా నాడుమాటంటిని గాని నన్నుద్దేశించిపలికితినా? ఈ ప్రసంగము/మార్చి మరియొక ప్రసంగములోనికి దింపెదను. (ప్ర)కాశముగా) నాథా! ఈకస్పరపువిడెము కైకొనును.

ఉ. కమ్మనితావులంబాదలి కస్తురిచే మిళితంబునాచు సా

ఖ్యమ్ములనిచ్చుగావునను కాంతుడ; హ్నిమునం గొనందగున్

తమ్ములమిద్దిదీనిగను తత్పరతా భవదీయజాయ చే)

మమ్ముత వేరించి యిడెమంజుల చారుకరాంగుళంబులన్.

(అని తమలపాశులచిలకల నివ్వజోవును.)

విక్ర—(పుచ్చుకొనక తనలో భారీరా! జాణయనగియ్యదియే చల్లచల్లగా సీప్రస్తానం వదలి మఱియొక గాథలోనికి దింపుచున్నది. (ప్ర)కాశముగా) సుందరీ! సీసాహసముజూపక వేటు ప్రసాన యేలచేసె వుడ? నిన్ను బరిణయమగుటకూడ నీ ప్రభావముజూచుటకొరకే కదా? మున్ను సీవొసర్చిన పోతిజ్ఞ మరచితివా యేమి?

కాంతా—(గుండెరుల్లున తనలో) అయ్యో! ఇదియేమి విపరీతము. బాల్యచేష్టలచే నాడట్లు కావించితిని నన్నీక్రియ నంచిన బోవుచున్నాడే? (ప్ర)కాశముగా) పోజేశ్వరా! అల్పజ్ఞత్వమున నొనరించిన తప్పుల మన్నింపగోరెదను.

[అని సమస్య రించుచున్నది.]

విక్ర— అందిసఖియు, సందకున్న కాళ్ళుపట్టు బహు మాయావాగురులబన్ను యన్నులమిచ్చుల నెవరు విశ్వశింతుడు? ఇది యనినంత జేయనేర్చుకో లేదో చూడవలెను. (ప్ర)కాశముగా) ఓసి మాయలాడి! ప్రతిజ్ఞనేరవేర్చుకొనుట మేలుగదా? అట్లుకానిమ్మ.

కాంతా—(తనలో) ఇది యేమిదువస్థ. ఈమహానుభావుడు దీర్ఘక్రోధమును బూనియున్నాడే! (ప్ర)కాశముగా) దేవా! నాయందు

దయయుంచి ప్రసన్నుడవుకమ్మ. పురుషుల స్వాతంత్ర్యములోనుండి
వారి యాన్ధానుసారము మెలంగు బలంగు నే నేమి చేయగలను?

గీ. తాల్యమందు దగ్గడి యావనముందు

భర్తయు జరనుసుతులు కాపాడవలెను

గాని మానినలకునె డు బూంగలదె

యిగుకె స్వతంత్రులు నెన్నిచూడ.

తమ పాదసేవకరాల గు నన్ను గరుణించి రక్షింపకున్న వేరు రక్షికు
లెవడు? రక్షింపుడు. రక్షింపుడు. (అని కాశ్యపిమోదబడును.)

విక్రి—(ఆ తో) ఏమి దీనినాహవానము, ఎనియో యొకతెంత
మున్నున్నది యిగుకెబట్టి జూచుచున్నది. (ప్రకృతిముగా) కాంతా!
నీనెంతజెప్పి ఎంత బు విమోచితులనుకాను. నీ సాహసము జూపువరకు
నీ ముడి నిన్ను గడులనియను.

కాంతా—హదైవమా! పెండ్లిండ్లకాక భర్తలకై గొందలును
మృతిజెంది మగలకూర్చి కొందలును, సంగారమందలీ లేమిచే గొం
దలును, విభుకు బూర్చి తిరుగుచుండజూచి కొందలును, సతతము
దన్ను హరించుచుండ గొందలును, అనుకూలముగాక కొందలును,
పాపపురు పలువిధముల గుడుచుండగా నాకు ఎనుకూలుని, గుణవిధిని
ఏకపక్షివృత్తుని, సాధువర్తనుని, మహాభిధనయుక్తి గూర్చియు
నేడ్చించుచుండవా? అటుటనటుటనా సమర్థుడవగు ఏచేతకేదయాటం
కము? (ప్రకృతిముగా) మహారాజా! దీనులనుజూచివను దుష్టులను
శిక్షింపను జాలిన మహానుభావులగు దేవరయే యొకయామదాని నన్యాయముగ
శిక్షింతుమన్న నష్టవారెవరు? కంచెయే చేనుమనిసి కాపేమి
చేయగలడు? ఆకువారిబుద్ధి యల్పబుద్ధికదా? నాపైని దయయుంచి

గీ. తలఁతునెప్పుడు మీసాదజలరుహముల

చిత్తమందన్యచింతల శేర్పలేదు

కరుణననుభోవదగును భూకాంత! కాంత

వంతలంబడజేయుటే సంతసంబు?

విక్ర—నీపలుకులు గట్టిపెట్టి యన్నమాటల సాధింపుము.

కాంతా—[తనలో] “ఇగమిద్ద” మని యేదియో యొకటి నిర్ణయించువరకీయన వదలునట్లులేదు. ఐనను.

చ. తుదినొకసారిబ్రాధనము తోరపుభక్తిని జేసి చూచెదన్

మదిదయబుట్టినట్లదియు మానినదై ఏమె నాకు దిక్కటం

చుండలచి పూసగావలయుఁ జొప్పకుకార్యవిధానతత్వముల్

బదియొకడైన రాచసతి భావముహీనతకెందుజొచ్చునే.

మఱియు,

గీ. పుట్టినదిరాచపుట్టువు మెట్టినయది

రాజరాజగృహంబు కరంబుబట్టు

పెన్నసార్వభౌమునహవా? యిన్నిచూడ

దైన్యమొందంగనేటికి ధైర్యమెడలి.

[ప్రకాశముగా]

సుకాంతి—మనోహరా! సనుందయం! గనంగవం! దనంబిడే॥

పంక్తి—భూపతిమోళీ! నాపయినేలా! కోవముబూనం! జూపుము

కాంతి॥

పాలాశరళిస్త్రము—

చరణసరసిజముల మసలక గొలుతుండే

వరకరకృపఁగనఁ దగుఁ బడలిఁగదుదీనల్

పరిదుండవగుము సదయ

విక్ర—పలుపలుపలాడం

ధరణివలదండ కదలను తరణిశశులాక॥

సుందరీ! వినుము.

కాంతా—అవహతిను.

విక్ర—ననుమతివృత్తి—మగువా! వినుమా! తగవేటికినీ!

తెలుపనితర్కిరక! దగజూపదగుక॥

కాంతా—ఓ బీవితేశ్వరా!

నీ. ఓప్రాణనాయకా! యోగ్యసాదాయకా!

యోసాధురక్షకా! బాసలేల

సతినొక్క మిగిలినవలనా? కదలను

ధర్మమామునెల్లు దమ్ముచు

సర్వమునీవ! చాలగొమ్మి

భారమనుగ్రోవ బలవిధాన!

కోపగబునామయి గొననేమిటచిన్న

శ్మశ్రితశాంతింబ జేల్లుచియ్య?

గీ. న్యాయమన్యాయమెంచుచు పరియచగును

గాని కట్టడితనమును గూడగగునె

రాజులేలగొట్టుబడలెల్లు బ్రతుకగలరు?

వలదు; బలవంతపరిచుట వలదువలదు.

విక్ర—[కొంచెము పోషముతో] ఓసిగయ్యాళి! మాటకారి!

నీ సీతులిచ్చుట సాగి గావు. నన్నందేబంధం నెదరు, నడుపుము.

కాంతా—[కాపుమీదబడి] దేవా! రక్షింపుము.

చ. పతియరుడెంచునెంచు మది వాంఛలుదీర్చెను నెంచునెంచుచు

సతతముపొంగుచుంటిది సైచకివోయి ను కూర్చితిరుడై

మతకరిదై వమీయెడల మానననాయక! నీ కృపాభృతి

క్షీతిబడయంగ వేనినను శీఘ్రమద్యంపుము మాటలేటికిన్

విక్ర—ఏల యాలస్యము? నడుపుము. నడుపుము.

కాంతా—దేవా! రక్షింపుము. గోటితోబోవుదానికి గొడ్డళ్ళు
వగకు దేవలదు “ధాన్యపుగింజలో బియ్యపుగింజ” యనునట్లు ఎం
దుకు సామాన్యవిషయము పెంచవలదు.

గీ సతులధర్మము తెలియంగ శక్యమగునె

వారి చర్మబ్రహ్మగుగన పశముకాదు

మనుషమాత్మని కేరీతి మదిని తెలియు

మానుమానుముభూపరి మచ్చరంబు.

విక్ర—ఓ మాయలాడి!

బంబన్మత్యము—ఓతులువా! నీతులునా! చేతిమునఁ బ్రీతియే?

కాంతా—ప్రీతి నాథా!

సగ్నిణి—దేవగా! బ్రాహ్మ! దీననం గావగా!

సావధానాత్మిం జక్ష్మానాలింపుమా

సేవకుల్ నేరముల్ శేసిం గావవే

బ్రాహ్మే యీవిధిబోటిన్ సదయః॥

విక్ర—ఓసి! జగదంత! “మగనిగొట్టి మొగసాలకు మొట్టలు
నట్టిన్” దనునట్లు ఎట్లామనఁటివే?

కాంతా—[కాశ్మీరమీదబడి]

తగ్గెద—ఓదయితా! జననాథా! వాదమునేయంగఁజూ

నాదెసప్రేముడినీకు. లేదో యదృష్టవిహీనః॥

ద్విపద

ఓనాథ! యోనామి! యోకృపావార్ధి

పూనితర్కింపగాఁ బోలుచేచెవును

విక్ర— ఓకాంతనీకింత యౌవునేపంత
మీకుంబినీకాంత నెరనెంచవేల?

కాంతా—తగునెపోసినంటి ధరణినాథులకు
మగువలగోవాదు మాటలుబలుక

విక్ర— సార్వభౌమునినైన సాధించగలరు
గర్వంబుప్రబలంబు కాంతలకెందు

కాంతా—మగువలెమగవారి మర్యాదనిలువ
దగుదురుపెదవారు తగరునిజంబు

విక్ర— మర్యాదగలనాతి మగపారిలోక
గార్వాచరణకయి కడగునేతలప

కాంతా—తలపనంసారంబు తరుణిచేగాగి
నిలనుబెక్కురుగూడ నేర్పనునదిమొ

విక్ర— గుణహీనగోగూడి కొనికాపురంబు
ఘనమనిజేయునే కామించిబుధుడు

కాంతా—రమణ! ధర్మాదికార్యంబులయందు
రమణిసాధనమయి రాణించుచుమ్ము

విక్ర— పెడతెతోనుంటయే పాపంబుజగతి
విడచుటేయపవర్గ విధముతలంప

కాంతా—మదతికాధారంబు నుందరియగును
నగుబాటురాకుండ నాతికాపాడు

విక్ర— మగువమాయలబడు మానవంత్రంప
తెగువబూనితరించు తెన్నుగనుకొ

కాంతా—మానవతులనునిండ మానుమోనాథ!
పూసడియెదలక్కి పురుషోత్తముండు

విక్ర— చంచలయగులక్ష్మి జక్కధరించి
సంచరించడెమది సరణులశౌరి||

ఓసి గడునుపోకలమారి! ఎన్నెన్నివింతలనేర్పితివే? యిక నీసాహసము
గూడ గనఁబరవుము.

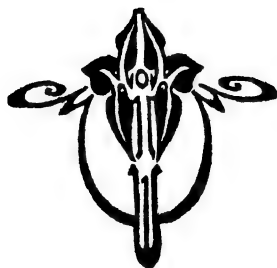
కాంతా—ఓపార్థివేంద్ర! దయాసాంద్ర! నైభవజలవిష్టరేంద్ర!

చ. పతియొనరింపుమన్నవని పాపమెయైనను బుణ్యమైన స
మృతి జరిగింపగావలయు మానినికెందున నాథునేవయే
యతిముదమిచ్చుగావున మహాత్మా భవచ్చరణాబ్జపూజ నా
కతిశయ మీయదేయనుచు నాజ్ఞశిరంబున దాల్చుధీరనై.

విక్ర—(తిరస్కారముతో) అటలనే నడువుము. నమ్రము.

(అని నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

ఇది ప్రథమాంకము.

కాంతామతి.

న్యతీ మాంకము.

కాంతామతి—చెలసా.

(కాంతామతి—చెలసా, వెలుపల నిడుపురు భాగము)

ప్రేమేమిమమనాదు)

కాంతా—ఈ! ప్రాణేశ్వరా! సంకతారాధిరమేశ్వరా! ఆహ

దాననగు నాయందు నీకెంత దయ లేకపోయెను?

సీ. భద్రుచాదంబుల బలునూరుపూజించి

కనలం ద్రునదియె కలిమిన్న

మగనిశుకూపల మాయతజేయును

మదమొసంగునదియె ముగ్ధునిము

దపురికనేన్నల దగ గ్రహించును

మెలంగనేర్చినయదె మించునోడి

విభుననాగితి సో భరితగతివె

బునజెలంగి యద పుణ్యశీల

గీ. నాధునోహడి చెలరేగి నారులందు

మేళయనగను బ్రహ్మాటిమించుట్ట

నాయుసురులేల వానిని బాయవలె

యపిపగాము వన్నెలపోల్కె నెయ్య బ్రదుకు.

మొ-భ—ఓయి గుణవంతా! ఇట్టి మంచిగుణాలుకల అమ్మగారిని నే నెక్కడ చూడలేదు. అట్టి తల్లికట్టిపాలులుపట్టిన బమ్మదేవర ఎంత కైక దగినా? చునుమీ?

గుణ—ఓ నేగవంతా! ఆ పలువేమిచేసెను? పూర్వపున్నెమి రీతినుండ నొకలేమి చేయగలరు?

వేగ—పట్టనకుము రాజులు మగది యుక్తాయుక్తములు కనదు నాగిమాలే వారిది

చ. తలపరు మంచిచెడ్డల ప్రధానులనూటలు పాటుజేసి యా నలజనినిగద పైకొని స్వభావము కన్నులులేక చారచ శిఖలగు స్త్రీపాలురంతమును గూలగై దుర్గతులందుగా వారలకు శుభంబుగల్గదు నిరసరిదుఃఖాలు వారినేవకుల్॥

ఉ. యజ్ఞవిశేషయైన బ్రహ్మరంజన భూమిని సస్యయాభులుల్ దేవమండంగియుంచురు నతిమోహలెంతయు సంతసంబునన్ గాజులుచుందుగ న్నాయు పుకడలు తిరంబయి వృద్ధినిొందు దు ర్వాజనమానిచి ముల యోగ్యతవీడరు మంత్రీసత్తముల్॥

గుణ—ఓయి నెట్టివాడా! మన మహారాజుగారు మాత్ర మట్టి గుడ్డిరాజులలో శ్చేదగిన వారు కాదు.

కాగలా—ఓ జననీజనకలారా!

గీ. తల్లిదంపరీలపపుడు ముదలబెంచి
విభునకానంద వారాసి విరంచి
వనితిలందున క్రేలును వంపకుండ
మలగి నేర్చిన యదయె పోమలతిజగతి.

గీ. పుట్టివెంతనిర్భాగ్యత బొల్చెనొక్క
యెసహాయములేకుండ నిట్టచెటను

బడితి నన్నుబోలెడువారు వసుధయుందు
గలరె యెటువంటి హీనుల కులమునందు.

మ. మగనింబాసి మనోవ్యథ గుడిచి సమ్మానంబు జెందంగ లే
క గచ్చాట్లంబడు నన్ను వంటియధమత్ యాధోధిభృద్ధారుణి
దగనాలోచన జేయగలదుమొకొ యాధారంబులేదయ్యె నా
వగలంబాయు విధానమున్నదె మహిం బ్రారబ్ధముం బావగన్ ||
కటా! నానంటి దురదృష్టవంతురాలు లేదు. ఎందునకుఁ గొఱగాని
జన్మమొంది పలుబాముల నొందుచు గణిసవుకారయిందంపఁబడిన
వయుచుండియు నాకా పాశంబుల దృంపలేకుంటిని, కానిమ్ము. సర్వ
మునకా జగజ్జనకుడే కలఁడు.

(శక్తివర్మ ఎ)వేళించును.)

శక్తి—(తనలో)

గీ. నుతకుఁబెండ్లియొనర్చి పంపితినినేటి
వరకుఁగుశలవార్తావళుల రయరావు
కారణంబెద్దియుండెనో కాంచుకాంత
జేసి చనుదెంచినాడను ఖీప్రగతిని.

లేకలేక కన్న సంతానమగుటచే విడువలేక పంపితిని. ఆమబిడ్డలెప్పుడు
పరాధీనలుకదా?

గీ. లిల్లఘోషించుబిడ్డకు దావహిష్య
డేలయంచును సంబంధమెచ్చగొప్ప
దిట్టిదిమరలగాదంచు పట్టుపట్టి
దిట్టనై యడిపెట్టితి పట్టినిల్లు.

(ఇటుపటు పరికించి కాంతామతినిజూచి) హా! ఇదియేమి యాశ్చర్య
ము. అనేక దాసదాసీపరివృత్తవై మహాపచారములం జేయించుకొ

నుకొంటు మహారాజ కుమారివగు నావనినినుంగునకీ బంధనాగార నివాసమేల? (అనిలోనఁ బ్రవేశించుచున్నాఁడు.)

వేగ—(అడ్డగించి) ఆగుమాగుఱు. మారాజుగారి యుత్తరపు లేనిదే యేహరికిందు బ్రవేశింపరాదు.

శక్తి—అక్కటా! ఏమిదురపథ (భటునితో) నాకుమార్తె ఇం చుంటచే జూడవచ్చితిని.

గుణ—అయ్యా! మీరెవరై సను మా పృథువుగారి సెలవు పొంది రావలెను.

శక్తి—అయ్యలారా! మీరిట్లాకుట ధర్మమా! మీరిట్డలే యిట్టి కష్టములం బొందుదుండ జూచి మీరెట్లు తలంతురు?

వేగ—అయ్యా! మీరేమనిసను లోనికిమాత్రము జూరసీయము

శక్తి—హా! మీహృదయములు శిలామయములుగానున్నవి. పృక్తితిజ్ఞానము తేజమాత్రము మీమనస్సుల నాటిసట్లులేదు.

గుణ—అయ్యా! మమ్మునిందించిన లాభమేమి? రాజశాసన ముట్టిది.

కాంతా—హ దై వమా!

గీ. కన్నతండ్రినివీక్షింప గాంతయున్న

సనువుకాదయ్య నిందు మనసుదీర

నే జనింపలేదుపితల కెంచిచూడ

తండ్రిచెఱసాల దుఃఖముతల్లియయ్యె.

భటులారా! నాయుండు మీకు దయకలదేని నాతండ్రి నిందురానిండు.

గుణ—తల్లీ! నీ విట్లనజెల్లువా? మేమేమి చేయగలము. ఇది కొంతము రాజుగారికిదెలిసినవో మా మానప్రీతిములు దక్కవు.

శక్తి—హతనయా! నీకెట్టివిపత్తు సంభవించెనే? అయ్యయ్యా!

సవలావణ్యలావణ్యసతీశిరోమణివై మృదుతల్పంబున మేనుజేర్చి నిరుప
మానసున్నా నోలలాడు నీకీవిధి కఠినశిలాతలంబు దేహంబు గండశే
యవలసివచ్చెనే తల్లీ!

నీ. సురుచిరపరిపక్వ శద్ధోదనంబును

కసిగ ట్లనమలెడ నినుఁగువీపు;

రవి శేయమృదు దుకూలములను మెయిదాల్చి

బెగ జొందుముద్దుల బిడ్డవీపు

పొ పురుండవారికలు సరిం బుచ్చా

మొనరింపవలెడి తి యవీపు

ఁట్టించువులను బవళింపమృదుశశీ

రముగండవే బతు గామదీపు

గీ కే. ఎ స్నముచుదిని నెచు పన

శిశువు యొక ప్పవీకజెడగ

కలకల బండంగ గంచు యె

కట్ట! వై నవంచు న్దవశేమ.

(భూమి నజూచి) కరుణాకళలారా! నాయకు డయ్యుంచి

(అనగా) ఛి విరివి బాగ్గింపవలసి దేమి? ఈ నంద్రబడఁగూడదా!

“చాలనా కు రాతినిమోయు” మనినట్లు నాబిడ్డనాకుంచి కొంత శాం

తివహించవలెను. (ప్రకాశముగా) నాయనుఁగు గూతుంజూడనిండు

శిగ—రాజోత్తమా! మీయజ్ఞుల నతికఠిమించిన సేవకుల
మన్నింతురా!

శిగ—కష్టనిష్ఠురములను గొంచెప్పు యోజించవలెను.

నీగ—తినుచున్నయన్నముని మన్ని గొట్టుకొనవలెను.

శిగ—హా! ఎంతకష్టము.

గీ. హితులమాటలవిననట్టి యెట్టిదేని
బావుకంబునుబొందంగ బాలువడెనె
నే నదృష్టాంతమైతిని సశృయముగ
సతిహితముజెప్ప చెవిబెట్ట సాహసమున.

హా! కుమారీ! వసంతలక్ష్మీసమానమనోహరీ!

గీ. కన్నకడుపని మదిలోన నెన్నకుండ
తనయకును బెక్కుకష్టముల్ దార్చినాడ
ననువుగానట్టిబాంధవ్య మలముగొనంగ
బూసునా వంటిఖలుజూడబోరు వెదకి.

కాంతా—ఓయన్నలార! కడుగరాబమునబెంది పెద్దజేసి నా
యోగజ్ఞేమ మరయ జనుడెంచిన నాపీయజనకుని దరిజేరనీయక
యష్టచున్నారా? ఇది మీకు దగునా? లోనికి విడిచినంతమాత్రముననె
మీ సేవకధర్మమునకు భంగముకలుగునా? నన్నుజూచియైన లోపలకు
రానిండు

గుణ—ఓతల్లీ! చండలంబులగు మహారాజుగారు వినిరేని
యాస్థానంబులకు వెలియగుదుము.

శక్తి—మీకట్టి భయమక్కరలేదు. ఏదేని విపత్తుకలిగినచో
నేను పోషించెదను

వేగ—తినుచున్నయన్నము బోర్లదోసికొనిన ముందు మంచి
కూగు లభించునా? ఇవేటిమాటలు? మమ్ము మీరుమాత్రము స్వామి
దోహదలని నిరసింపకుందురా?

గుణ—మీరెంత మహారాజులైనను ద్రవ్యపక్షపాతి లోబ
టుపనెంతరా?

కాంతా—కటా! ఎట్టి దురదృష్టవతిని. నా సేవకులకు గూడ

లోకువయై పొక్కించుచున్నను నిరాకరింపఁబడుచుంటిని. “మగడొల్లకున్న మారియునొల్ల” దనుట నేను నిజమయినది.

నేగ—(తనలో) ఈమె దుఃఖముచూడగా వజ్రీమయమగు నాహృదయము కరిగి నీరగుచున్నది. ఏమేని కానిమ్ము. (ప్ర)కాశ)

గీ. తాల్మీనీయాజ్ఞ శిరమున దాల్చియెవును
నగ్గిఁబడుడన్నఁ బడువారి మబ్బిలోన
గూలుడనఁగను గూలంగ జాలువార
మాతృజాతపు నీతండ్రి సయమమ్ము.

(అని శక్తివర్ధను లోనికి బంపుచున్నాఁడు.)

శక్తి—(లోనికిఁజని కూలఁబడి) హతనయా!

గీ. అభిసవశిరీష సుమదామ మర్క కిరణ
జాలమగుంచుఁట్లు దయాలవంబు
సేక కొట్టుకొచ్చి లేనిపోని
వెలిలచా జేసినాడను బిడ్డనిన్ను.

సకలభోగంబుల మధువింతువని యెంచియుగోనిగాని యిట్లు సుఖహీనుకాలనగుదునని నిలంపనైతిని.

కాంతా—జనకా! నా యదృష్టంబునకు నీవేమిచేయఁగలవు?

శక్తి—

గీ. ఎట్టివిడువేదికైనను బుట్టిలేని
కలియొ, గంజయొతావును కాలమువెన
గడుపుదువుకిద భూకాంతు కాంతివయ్యు
నేమిసౌఖ్యంబునందితి విందులేల్లి.

అమ్మా! నీవిట్టి కఠినపుచేతసాల నుంపఁబడుటకు గతంబేమి?

కాంతా—తండ్రి! ఏమని లేల్పుడును.

శక్తి—అమ్మా! జరిగినదానిని కాపక జెప్పము, తగిన ప్రతి
కార మాలోచింతును.

కాంతా—జనకా! నాయుద్ధానవనమందు నొకనాటి మధ్యా
హ్నము చెలిమికత్తెలతో గూడి విహరించుచుంటిని. అట్టిసమయమున
నొకమనుజుడు చనుడెంచి,

క. ఎండబడి నడిచివచ్చితి

మెండుకొనెందాహభరము మించెడుతాపం

బెండెనాలుక తడి వే

దండగ మనక్షీరమొసంగి దగదీర్చదగు. అని నుడివె.

శక్తి—తర్వాత

కాంతా—కొంచెతనమున నారముగ్గిన యల్లనేరేడివందును
గోసి యిసుకపైవైచితిని.

శక్తి—పిదప

కాంతా—అయన పండుతీసి యూదబోవుచుండ “ఊదకు ఊ
దకు బావా నీ మీసము కమిలెనుబావా” అని హేళనగా పలికితిని.

శక్తి—(తనలో)

గీ. ఎట్టివల్మీకమందున నెట్టిసర్ప

ముండునో యెట్టిజడుడు ప్రచండుడగునో

ఎట్టితృణమెట్టిమందున కేరుపడెనో

తెలియలేదు మూఢమతుల సుఖీరులట్లు.

అయన విక్రమార్క స్వాభాముడు కాబోలును. అటుమా
నమాలు రాజ్యపాలనయు నాటుమానములు భూనంచారమును జేయు
చుండునని వినికి (ప్ర)కా) పిమ్మట.

కాంతా—అంశనాతడు కన్నులెట్టజేసి,

చ॥ ఆశిధియంగ విష్ణుడని యాడెవవాక్యము రిశ్వవోనగా
నశిశయనుంచుచుంటివి స్వచాత్మజవోయల వేశ్యభామవో
సతి; యెటులై నిన్న జననమృతిబెండిలియాడి కారణో.
గుణుకముమీగనుచెదను కోమలిజీవము లుంచునంతకు.

అ॥ యెను. అంతచేనును,

ఆ॥ వె॥ నిన్నె బెండ్లియాడి నీయందెవున్నని

గాంచియబ్బరంబు కంచునెల్లు

జేయుదానవట్టి వేసెలుగావయ్య

నిజమానుమృతము నెమ్మనమన. అని పలికితిని

శ ౧—(అనలో) ఇక నేన్నుది ఆయ యే యీశ్వరీనూ
ర్కమహారాజు. నేనెల్లి పనింబులైన బడి ప్రాధికంతునా? (తిగ్గించి)
ఏమనునో? క్షత్రిగాస్కమగు పనిచేయు? యద్ధమొ రి. గెల్లమ
న్న దేవిప్రసాద సంపాప్త పద్యభా ధుంధుగును. కాము మ్మ దీనికి
నామూపాయమే పచ్చవలెను నా కుమారి మేమనునో (ప్రకాశ)
తివ్వెత తర్వాది.

కా తా—అరువాని నాకీ బంధనాగారమే పాప్తించి ది (ని
ట్టూర్పుచుచి) హా జనకా! నాపిపత్తుగాండ యూరికుండుటకన్న యేద
యేని పెద్దగోతర బడదోయరాదా? అంచు బడిపోయెదను.

శ ౨—(అ)హంబ) అమ్మా! విచారింపకుము. సకలముగట్టె
స్కంకలము సహిపించుచున్నది.

గుణ—వేగవంతా! ఈయమ్మ గుండము తీయుమచుచున్నది
అంచు బడిపోవును కాశోలు. ప్రాణహస్త జీవించినచో మన ప్రాణ
ము బూతును. కాన హస్తాగ్రగా జూచుచుండవలెను.

జేగ—మన కాపులోనున్నవారు మఱియొకవిధముగా జరుపుటకు శక్యముకాదే? బ్రహ్మదేవునకైన వీలుకానప్పుడు మనుష్యమా శులిలకాము సాధ్య. ఏల వెట్టిపడెదవు?

గుణ—ప్రాణము విసిగినప్పుడు స్త్రీలెంతవనికైన సాహసించుదు

జేగ—చాలు నీవన్నియు సత్యకాతవుమాటలు. ఇప్పుడు మగని దానునిగా జేసికొనకున్న జాలును.

కాంతా—అండీ! నన్నబోలు నిర్భాగ్యురాల నేలగల్పించితివి? సర్వసన్నుద్ధుడవయ్య విక్రునివగిది యుండదగునే?

శక్తి—అమ్మా! నగవకుము. నీకెన్నండును విపత్తు గలుగదు. సర్వము దైవాధీనము. భరింపరాని దుఃఖము కలిగినప్పుడే ధైర్య మవలంబించవలయును. నగల బొగులకుము. నీకేదియో మంచి దారి దొఱక వచ్చును.

కాంతా—అండీ! నాకిధోమార్గమే శరణు. ఇంతకన్న వేఱు తోచలేదు.

శక్తి—(చింత) అదోమార్గమనుచున్నది. అనగా నేలయడుగునుండి తోచివగల్పించుమనుచున్నది. (ప్రకా) దైవము నీయందుండి నదో మంచి తెలుపు దొఱకవచ్చును. సన్మార్గులకొపదలు కొండలవలె నున్నను తుదకు మంచిగనే పరిణమించును.

కాంతా—అవన్నియుకల్ల, నావంటి యదృష్టహీనురాలికి మాత్రము శుభము కలుగనేకలుగదు. కారాగారమునందుండి సదా దుఃఖ, క్రాంతి స్వాంతి గలుగచే విశేషనాశక్తి లేకున్నది. ఎప్పటికైన బ్రదికబైటంబబుట తెలిపించునా? అట్టిభాగ్యము కలుగునా? మన్నాధుండు మన్నించునా? నావిపత్తు పోగొట్టువాడందురా? హా!

గీ. నరజమిత్తుఁడు పగలిటి పనులదీర్చి
శ్రీమచుబావంగనెంచి వారాశిజేరి
వృద్ధభర్తసూతన భార్యబేమజూచు
(తనలో) నట్లు రక్తిమబూని గ్రంథంగఁదొడఁగె.

గుణ—వీఁడు సాయంకాలవర్ణనామిషచే నన్నట్టులెత్తిపొడుచు
చున్నాఁడో? న్నాకు బడుచుభార్యకలదనియు, దానినొక నిముషమైన
వదలనేరననియు దెప్పుచున్నాఁడు. (పైకి)

గీ. రాగయాభార్య మగవిపరాకుదీర
నెత్తిపైఁగొట్ట నెత్తురు నీటుదొరగ
ముఖముపై బాదనట్టుల బుష్కరమణి
రక్తిమంబూనె వర్ణింప శక్తికలదె.

వేగ—(తనలో) ఏమీ వీనియుడుకుబోతుతనము. “ముసలి
వాఁడు పడుచుభార్యను పేమించునట్ల” ని యుపదింపఁగాఁదన్న ధిక్కే
పించితివని తలఁచి “నాభార్యనన్ను గొట్టుచున్న” దని యెత్తిపొడుచు
చున్నాఁడు. వీనికి దగినట్లు త్తరమిచ్చెదను. (ప్రీతిగా)

ఆ. వె. భార్య యశ్వజాతే బాములబడఁజేయు
నెట్లు వశముజేయ నెంచువాఁడ
ననుచు జింతనొందు నతివృద్ధుఁడగు భర్త
విధము సూక్ష్మఁడెలమి విడచెగాంతి.

గుణ—(తనలో) “నాభార్య కుట్టతనమున జిక్కులు పెట్టు
చున్న” దని యూహించుచున్నాఁడు.

చ. తమియనుజారకాంత మిరుతాపభరంబున జారుఁజేర శ్రీ
లముచెడునంచు భీతినిగలంగిన చిత్తము నన్మునుంగు తుం

దములురచించినట్టి గగనంబను నీలదుకూలముంచు చం

దమునబ్రీకాశమయ్యె దివిదారలు చీకటులుం గ్రమింబునగ.

నేగ—(తనలో) నేనొకచెడిపెను దెచ్చుకొంటినిని ఎట్లు దెప్ప
చున్నాఁడో “కలహమునగాని కులములేల” దనునట్లు మాలోమేము
వివాదపడుట మంచిదికాదు. (ప్రకా) నీకు భోజనపువేళదాటుచున్నది.
నీవువెళ్లిరమ్ము.

గుణ—(తనలో) వీడు నామాటలకు సిగ్గుపడినట్లున్నది. ఒక
రిని నొప్పించుట తప్పకదా? వీనిని క్షమార్పణవేమకొనెదను. (ప్రకా)
నాయనా! ఊట్టవాడవు. ఆకలికాథకుఁ దాళలేవు. నీవు ముందుగవెళ్లి
రమ్ము. నే నేదేని యంటినా యది నల్లమందు తిక్కగాని మఱి
యొకటి కాదు.

నేగ—(తనలో) పశ్చాత్తాపమొంది నట్లున్నాఁడు. (ప్రకా)
పెద్దవారు సర్వత్రబూజింపఁదగినవారు. నేనువచ్చునప్పుడే భుజించితిని.
నీవు వెళ్లిరమ్ము.

గుణ—సరే. (అని నిష్క్రమించును.)

కాంతా—హా! నాబ్రదుకెంతహీనమైనది. నేనోచిననోము
ఫల మెట్టితీరున ఫలించెను? (రాత్రియకాటచూచి) నేడు నాకనుకూల
రీతి గాల్పించుచున్నది. ఏమన,

ఆ. వె. మబ్బుగ్రమ్మరాత్రి మస్కణిలకు బ్రీతి

నింపుచుండె దారలెల్లమినుకు

మినుకుమనుట వీడెమేళించెను పెను

జీకలెల్ల దిశలతీకయెడల.

(లోన భస్మనియగును.)

(విని) ఈచప్పు డెక్కడనుండి బయలుదేరినదో యరిసెద. (అని పరిక్రమించుచు నురంగమచూచి తనలో) సరి, నేననిన దంతయు నా తండ్రి పూర్తిచేసెను. వీండు నిద్రించిన తర్వాత నిందుండి వెడలెదను. (ప్ర)కా! ఓరీ! వేగవంతా!

వేగ—అమ్మా! ఏమి సెలవు.

కాంతా—ఏమి...నిను నేపించితివా?

వేగ—ఏమి, ఈమె యిట్లాడుచున్నది (ప్ర)కా! అమ్మా! ఇప్పుడే పిలచితిరి.

కాంతా—అయ్యయో! మోసమువచ్చినే ఎంత తెలివితక్కున పనిజేసితిని. (ప్ర)కా! ఓరీ! నీపనియేమియులేదు. నీస్థానమున జాగ్రత్తగా నుండుము. (తనలో) నాధా! నన్నూరక బాధించి నాసాహసము జూపు నటుల జేయుచుంటివి నేనేమిచేయఁగలను. ఇందు నాతప్పు వేళమైన లేదు. నీపదంలే శరణు.

క. ము క్షక మోదంబున కను

ర క్షి గౌరవమునకును రమణికి నెవుడు

భ క్షి యుక్తికి శక్తికి

సక్తంబౌనట్టినీరు చరణములెంతయు మతియు,

ఉ. నేరములేదు నాయెడల నీదగు నాష్టను బూనియుండుటన్

గారినువాయగావలసె కార్యముచక్కనొనర్పనెంచి భూ

మీరమణా! కుమోదము సమీహితమయ్యెడు కన్నకాంతలం

దూరమునందునుంచుటయె తోషమటంచు దలంతులేకనన్.

(ప్రక) ఓరీ!

వేగ—అమ్మా!

కాంతా—గుణవంతుడు రాగానే—(అని యూరకుండును.)

వేగ—గుణవంతుడు రాగానే ఏమి చేయుమని సెలవు?

కాంతా—(తనలో) ప్రమాదము సంభవించు లాగున్నది.

(ప్ర)కా) వాడు రాగానే నాకు కనబడుమని చెప్పము

వేగ—చిత్తము. దేవీ! చిత్తము. అడుగో గుణవంతుడు.

గుణ—(ప్ర)వేశించి వేగవంతునితో) ఏమి విశేషములు.

వేగ—ఏమియులేవు. నిన్ను అమ్మగారు పిలిచినారు.

గుణ—అమ్మా! ఏమి సెలవు?

కాంతా—(తనలో) వీనితో నా ప్రయత్నము చెప్పదునా? ఏమి నా వెట్టి. (ప్ర)కాశ) ఏమియులేదు. ఊరకనే యడిగితిని. మీమీ స్థానంబులకు బోయి పండుకొనుడు.

భటులు—దేవీ! చిత్తము. (అని పండుకొనుచున్నారు.)

కాంతా—(కొంతసేపుండి) అహ! ఏమి వీరిగుట్టు. అప్పుడే నిద్ర బట్టినది. ఔనాను వారికేమివిచారము. నాబోటి విచారభారభరిత హృదయకు నిద్ర కడుదూరము. నాయూప్రయత్నము దైవశెట్లు నెరవేర్చునో తెలియదు. పురుషకార మున్నమీదటగదా దైవసాయము. కావున నెట్లైన బ్రయత్నింపక తప్పదు. (అని యిటునటు పరిశ్రమించి తన్నుబోలియున్న బొమ్మను దీసిచూచుచు)

గీ. ఒసరి నారూపునొందిన యుజ్వలాంగి

నాదు యత్నంబుదీర్చ సన్నద్ధమైతి

ఏందు కపటంబులెల్ల పొందకుండ

నిల్చియోబొమ్మ! పోయెద నెనరునిల్పు.

(అని బొమ్మను తనప్రక్కపైఁ బరుండఁబెట్టి నిండుగా మునుఁ
గువైచి) దీని నిక్కడనుంచితిని. నేను వెల్లిసలిదప నెవరైన దీని దాకిన.
వో గపటము వెల్లడికాకి మానడు. (అని యోజించి ఒక కమ్మవ్రాసి
ప్రక్కను బడవైచి భర్త నుద్దేశించి) మనోహరా! నాయందు దప్పు
కలదేని మన్నింపుము. (భటులను జూచి) నన్నుంచి యీభటుల
కేళినియు రాకుండును గాత.

(అని సురంగమ్మామన నిష్క్రమించును.)

ఇది ద్వితీయాంకము.

కాంతామతి

తృతీయాంకము.

రంగము—చెరసాలద్వారము.

[వేగవంతుడు, గుణవంతుడు నను నిరువురు భటులు ప్రవేశింతురు.]

గుణ—వేగవంతా! అటు చూశుము,

గీ. లోకవిఘ్నహీన జాన్ముని మనంబు

సందు విలసిల్లుచున్నట్లు చందమునను

దారలెల్లగిరివంబున దారుచుండె

నీవీయతేజంబు విడనాడి విన్ననగుచు.

వేగ—తారలు తరలుటె కాదు.

ఉ. రాతిరివేళఛాయ యనురాగమునన్ హరిచందనంబుచే
చేతముదృప్తిజేయ గమశీఘ్రిగతిన్ దిననాథుడొట దా
బ్రాతి నిశాంకముల్లడుగ బ్రాక్షలరాశినిమునివేచు న
ట్లాతతరక్తదీప్తి జలజాప్తుడు దూర్వునదోచె వింతగ

ఏమిది చూచుచుండనే పొద్దెక్కినది. ప్రతివాని యాయువు
నిల్లే తూటువడిన యోటికుండలోని నీటివలె తరిగి పోవుచుండును
కాబోలు.

గుణ—ఏవేళ కేదివచ్చునో యెవరు చెప్పగలడు.

వేగ—చెప్పట కేమున్నది. అటు దిలకింపుము. బంగారు వ
ల్లెరమున దివ్యాన్నముగొని మదనమాలిని వచ్చుచున్నది. .

చ. ఘమఘమవాసవల్ దిశలకున్వదజల్లుచు నిష్ఠతర్యణం

బు మిగుల నాసికందనువు పొల్పెనరాదు ప్రశస్తశస్త్రశా

కిములుపసిండి గిండెగుతుకంటునదాల్చి వికాశమొప్ప వ

చ్చుమరునిబాణమా యనఁగ సొంపువహించి విలాసవైఖరిన్.

(క్షుణ్ణి జెప్పబడిన ప్రకారము దివ్యాన్నముగొని మదనమాలిని
ప్రవేశించుచున్నది.)

మద—(తనలో) ఈమె సుగుణములుచూచి మనస్సున మిక్కి
లి చింతిల్లుచు నెప్పటికైన భూనాయకున కీమయం దాదిరము కలుగు
నేమో యని యోర్చియుంటిని. పెక్కుయత్నిష్టులుచేసియు గార్యసా
ధ్యము గాంచనై తిని. ఎన్ని బాధలకైన నహించు నీమె మనోదార్థ్య
ము ప్రసిద్ధముకదా? (జటులుచూచి చిరునవ్వునవ్వుచు లోన
బ్రవేశించి పరికిరించుచు పైకి) ఈమె నేను చాలప్రీతివలెననుకు
బంపకొనియున్నదే. (ముసుగుతీసి) అమ్మా! అమ్మా! లెండు, లెండు!
భోజ పువేళ మించిపోవుచున్నది. (అనిపిలిచి పలుకకుండుటచే శంకించి
పరిశీలి చిచూచి ప్రాణము పోయినట్లుహించి విస్మయవిచారము
లతో) ఎంతపనిజరిగినది భటులారా! కొంపమునెగినది

వేగ—గుణ—(తొందరతో) ఏమేమి?

మద—ఇంక నేమున్నది. (ఏడ్చుచు) అమ్మగారు!

ఇరువురు—ఏమి అమ్మగారికేమి? వేగజెప్పుము.

మద—నేను చెప్పలేనమ్మయ్యా! (అని యేడ్చును.)

ఇత—(తోందరతో) ఏమి చెప్పలేవు! కలాసాగా నున్నావా?

మద—నాకు తెలియదయ్యో, (అని యేడ్చును)

ఇత—(దగ్గఱకుజేరి పరిశీలించి) ఇంకేమున్నది. అమ్మగాతు
(అని యేడ్చుచున్నాడు.)

మద—(ఏడ్చును) ఎంతమంచిదానవు నాతల్లి! నీకీదుర్మణమే
విధివచ్చెనమ్మా!

ఇత—(గొంచెముతేరి) మదనమాలినీ! ఏమవకుము. ఇప్పుడు
చేయవలసినపని యేమి?

మద—ఏమున్నదో నాకు తెలియదు.

గుణ—(విచారముతో) మనకిక మానసాగ్రములు దక్కవు.
అమ్మా! మాకేమిదారి కల్పించితివి.

నీ. బత్తెంబునందుక భాగంబుగొనువారు

కతిచ్చలై చలుసాలగాచువారు

పనులందువిశ్రాంతి బ్రదయనీయనివారు

చేతిసామెల్లను జేదువారు

దోషికాదునటంచు దొడరిగొట్టెనువారు

కొట్టియామీదను దిట్టినారు

పైకిహరించెనీ పాపియనెనువారు

దానిగొనివిడువ గూనువారు.

గీ. నిట్టిదుష్టాధిపత్యంబు నేహ్యముగద

వారిలోలెనీసాధ్వని కారలోన

బాధపట్టుటలేదుగా సావులమయి

యేలయీచెట్టవచ్చె నహేనముగను.

ఎట్టి యపహ్యాతి సాల్తెతిమి?

వేగ—అపఖ్యాతిమాటటుంచుము ముందు జీవములున్నగదా?
అయ్యయ్యా! దివ్యమునందు నూకలిక మనకు లేవుకాబోలు.

మద—అమ్మా! ఎంతవిపదగూర్చితివి? అన్నములో విషమేది
యో పెట్టిచంపితినిని ముందుగా నాతలగొట్టింతురు. నేనేమని వేడు
కొందును.

గీ. బానిసీలకు దొరసానిపై నిభక్తి
యుండదందురు నిజమగును విదమిన్న
యేనుడలఁపను పృథ్వికయిష్టశృక్య
మహాహ! నాబ్రదుకునకేమి హానికలదో?

గీ. ఏమిసేతునుదైవ మీయెడనుక్యారుఁ
డైన్యభావవాదము బడనాజ్ఞయిడనో
న్యపతిమన్నింప నాపాలకృపను గలఁదో
చావనుదుటను వ్రాతినజంపినాడో.

తల్లీ! నీవొకతప్పు గతించి పదుగురకు హాని తెల్పింపఁజేసితివి.

గుణ—నీ. మర్యాదగోల్పోయి మిహించితివిం నుల

కన్నను పాపంబు కలదెడగతి

వేగ—మనుజేశునకు గోధమునుగల్గజేసిగా

మీఁదనుబ్రాణాల మెలపవశమె

మదన—రాజరక్షించిన బ్రజహానఁదలయైతి

యేక్కియమెలగంగ నెంచగలము

గుణ—కలవిధంబంతయు కల్లకేకనుదెల్పి

త్రమియింప వేడుటేసాధకంబు

వేగ—గీ. ఎటులచక్కని యోచన నెన్నికాని

మమ్ము కాపాడదగినట్టి మానవులు

మదన—వరయ నీయుపకారము మరవగలమె

తోడువడవయ్య కృపతోడునేడుచుంటి.

గుణ—నాకొకయుక్తి తోచుచున్నది.

వేగ—అదేది.

మద—త్వరగ జెప్పము.

గుణ—రాజుగారి కెఱింగింతము

మద—ఎవరువెల్లి చెప్పగలరు. ఓయమ్మా! నేనువెల్లి చెప్పలేనే

గుణ—నేను ముసలివాడను కదా భయములే వడకుచునే
నూటకేనూటచెప్పి దొంతుకమీదకు దెత్తునో.

వేగ—(తనకు) ఇంకదిక్కేదో నానెత్తినిబడినది. (ప్రకా) మీ
రిక్కడనుండును. నేరాజుగారిని దీసికొనివచ్చెదను.

గుణ—వేగ రమ్ము.

వేగ—ఇదిగో యిప్పుడే వచ్చెదను. (నిష్క్రమించి విక్రమా
ర్కమహా రాజుతోఁ బ్రవేశించును)

విక్ర—ఏమి గా? రాత్రివరకు గుళలముగా నున్నదనుచుంటివి.
ఇంతలో నాకస్మికముగా మరణించుట కేమికారణము. మీయందేదో
లోటుకలను.

వేగ—మహాప్రభువా? ఒకటిరెండుసారులు పరాకుమాటలాడి
నారు.

విక్ర—అప్పుడే నాతో జెప్పవలసినది.

వేగ—ప్రభువా! అదియుక్కటే మాలోటు.

విక్ర—(తనలో) అట్టి మనోహరాకార లభించినప్పడూరక
వెట్టినె చెడితిని.

గీ. కొద్దిహేతువులకై మదిగొప్పతప్పి
 డములుగాగనెంచి స్వపులుదయులుగారు
 వారిహృదయమల్ కృరముల్ వసుధయందు
 రాజనామమహంకార బీజముకడ.

(ప్రీతిక్రమించుచు శవమునుగాంచి ప్రకాశముగా) హా! మనో
 హరిణి! నికుపమాన లావణ్యతారుణ్యగణ్య! కునుమరోమల కోమ
 లాంగి! నీకీవిధిని కృష్ణకృష్ణమరిణము గల్పించిన యీమూఢునకేమి
 గతిచెప్పితివి? అయ్యయో! ఎట్టి దుర్మార్గుడను.

చ. నవనవనీరజంబు వదనంబు ప్రకాశముతప్పినై లభ్యముగా
 నవనవగాంచె శ్రీలలిత చక్రుయుగంబునిమాలితంబునై
 ప్రేమిమలకాంతిబాస కట! భర్మచరాకరణంబుదేహ మీ
 భువికొఱగాకయగ్ని కిడబొల్పువహించెనె మోహనాంగిరో.

(దగ్గఱజేరి) హా మధురవాణి! నేకీసిన యపరాధంబునకై నన్ను
 బాడకుంటివా?

గీ. వట్టయభిమానమునుబూని కట్టుకొన్న
 దానిగవగూడ కెంతయుఁ దాపమొంద
 జేసియుంటినిపండునిజేరు రంభ
 పోల్కెనాపొత్తు నీకెట్టిముదమొసంగె.

(ప్రకృను గూర్చుండి) సుదతీ! నాపెన్నిభావమా! నాభాగ్యరాశీ!

చ. నిగనిగలాడుచున్మిగుల నీటుధరించెను చెక్కుటద్దముల్
 వగలదురంగవించుముఖ పద్మకోరోధియ హీనకాంతియుం
 డగిదిగిమించు మీవిరుచితెల్వము చిత్తమునందు నెన్నఁచున్
 మగువ! దలంపరాని సుఖమగుని జేయ పెక్కుభంగులగా

సుందరీ ! నీయందఁబు చందంబుగాంచియు గనులకుఁ బొరలుక్రమ్మిదుర
హంకారమగున్డండై నిన్ను వీడితి నని కోపించితివా? నాయపరాధంబు
సైరింపుము. కన్నులు తెరచిచూచుము. ఒకపలుకు పలుకుము.
అయ్యయ్యో !

సీ. బంగారురంగారు వట్టుదుకూలములే

గుట్టలుబడె గనుగొనవదేమి?

నవరత్నమండిత నవ్యభూషణములు

గుట్టలుబడె గనుగొనవదేమి?

దాసదాసీజన తండబులరుదెంచె

కుతుకంబునను గని గొనవదేమి?

నీమధురాచిల్క నిల్చియున్నదిచేత

కుతుకంబునను గనుగొనవదేమి?

గీ. రాగ హేనుగమ భక్తిగంగనుండు

చూడనేటికి నశ్వరవోగ్యమాలని

కోపమూసుచు నీక్షింప గోరవొక్క

చిత్తమర్పింతు కృపమాని చెల్లునాడ.

వేగ—(మొదలగునరు నిచారము సూచించుచున్నారు)

విక్ర—సుధాంశుమిత్ర! ప్రియమైన మనము కలిసికొంటి

మోకాని యన్యోన్యప్రేమ గలిగియుండియు నెయ్యముమాత్రము ని

ల్చినదికాదు. అక్కితా నీవెమిచేతువు. ఎక్కువీతుల చెప్పితిని వేసెదు

ర్నార్దుండనై నీహితపువినక నిర్బంధించితిని. ఆబెంగనిను గ్పంగదీసెను.

సర్వవిధములఁ జెడితిని.ఛ! సాధ్యింజగభూమినివా? కీయసురుతోబనేమి

గుణ—మహాతాజా! సర్వధర్మములగు రేనామాకేదా? జూపెదరు?

అత్మహత్య సాతకములలోనెల్ల ఘోరసాతకముకదా? మమ్ముగాంచి
తత్సాహసము మానుటొప్పును.

వికృ—(వినిపించుకొనక) హాసుకుమారి.

చ. విడచితివేమనోవిధుని వేసటచేపరిచార్చికావళిక

విడచితివేనుభూషలను వీడితివేశుకళారికాదులక

విడచితివేసలంబు వెలవేగుచునుంటివటంచుజీవముక

విడచితివీవుసర్వమును వీడఁడునీవతినిన్ను నెంచుటల్.

(అని శోకోదే) కముచే గౌఁగిలించుకొనఁబోయి పక్కనుబడి
యున్న చీటింగాంచి ఇదేమి? ఇచ్చట చీటిగన్పించుచున్నదే? ఇందేము
న్నదో చదివిచూచెదను “శ్రీమదనంతాధిపాదులును” నిన్ను విడచిన
తర్వాత సభివాద్యమెక్కడ? అనాధుడనుము “గర్వతాగతిభూభృ
త్కువిశాయదులును” నీవు చెలిలేనప్పడామాటనున్న “నిర్వక్రవిక్ర
మక్రమితవిక్ర)చార్క- సార్వభౌముని పాదపద్మముల సన్నిధికి” సార్వభౌ
మున కెందును వసవాసమేశరణు “తావకాక్షీణకటాక్ష వీరరాజా మృతా
స్వాదితాంగం సంధోహ భంభరాయమానమానసయగు కాంతామతి
నమస్కారములు” అయ్యయో! చావనున్నప్పుడుకూడ వినయవిధేయ
తలజూపవలెనా? ఎట్టి ముక్తమకులోల్పిన్నవు? ఎట్టిగుణనిధివి. అట్టిరత్న
మనగు నీ వోస్థినిర్భాగ్యులకు దక్కుదువు? “నాథా” ఇంకెక్కడి నాథుఁ
డు? సంసారికము జీవములున్నంతవఱకెగద “తావకోదగ్రకోధానల
మున కుశలభంబనగు” నిజమట్టులనేయైతివి. “నేజేయు విజ్ఞప్తిసావ
ధానముగ నెవలోకంబు గోరెడి” ఇంక నేమిచేసెదను. సావకాశము
కావలసినంతి యబ్బినది. బ్రతికినన్ని దినములు నిన్ను సుఖపెట్టలేకపో
యితినిగాని యిస్సడానందముతో సావధాన మూనెదను. “దేవా”

అయ్యో! ఈవిషయ సౌశీల్యము గర్భ నిర్భేదకరముగదా? “నిష్కారణముగా నన్నీ కఠిన నిర్బంధమున నుంచినందునకై కలుగు నభిముఖింపఁజెందక నాకథోగతిని బ్రాప్తింపఁ జేయునాగాత” ఈముద్దు గుమ్మా! బంగారుబొమ్మా! చిన్నికొమ్మా!

చ. నరకమునందుగూలిన ఘనంబుగన్వర్గమునందునున్న నా
కురమణితో బనేమనుచు గూళతనంబును జెందవయ్యయో!
సరసుడుగాని భర్తకయి చాలగఁ చొక్కెడు నీకృపామర్తి
దరమె నుతింప నుందరనుధాకర నిర్జిత శోభితాననా?.

గీ. కారనుంచినవానిపై గరుణబూని

నీమృదుగుణంబు బ్రకటించినేడువిమల

కీర్తనందితివీ వెన్న కేవలంబు

శాధివనుచును జెందంబుపాక్ష్యమిచ్చె.

అయ్యయో! నేనెట్టినిందితకార్య మొనర్చితిని. ఎట్టిజననిందకుఁ బాత్రుఁడనైతిని. “నాథా! పతికన్న ముందుగ సతిమరణించిన నుత్తమ గతికేగుదురని పెద్దలాడుదురు. అట్టిసుకృతము ఫలించినందుకై సంతసించుచుంటిని.” నీనెప్పుడు సుకృతవంతురాలవె.

ఉ. నాదగుభాగ్యలక్ష్మి తగునాయమృతంపు నిధానమాకళం
బేదనుజేసిచిత్తముఁ బ్రేముడివీడిదివంబుజేరినో
మేదురబుద్ధిశాలిని యమేయగుగాఢస్థులవత్సకృత్యమే
వాచునులేక గాచెమగునా! ననుగాచెనెపాపనాటచో

గీ. కాంత! కడుపుణ్యవౌటచే గాంచగల్గె

స్వస్థభోగంబుసతమను భావ్యమగుచు

నీకుభర్తనయ్యు ధరనునిశ్చయముగ

దుఃఖభారంబుభరియించి దోగవలసె.

“నాకోళ్ళే నేటివరకు జెల్లింపకుంటిరీ” బోహ. అట్టియదృష్టము పట్టినది కాదు. “నేన్నేన జెల్లింతురోలేదో యమనాశయము. బాధించుచున్నది” అయ్యో! సంశయమువలదు. నీమూర్ఖుడెల్లించని మూర్ఖుడని సంచేహపడకుము. నిజముగజెల్లింతును. ముమ్మాటికిని సత్యముగా జెల్లింతును. స్మృతిమువలదు. అక్కటా! ఎంతప్రారభము తటస్థించెను. చి సత్యగ భాలటంచు జనసంగముపల్కుటవ్యర్థమానో కో మహాదలపోయెంతి యసుమానముజెందితిలోకమందు భూ పుష్కలము. కేహమున భార్యయెవనికీనెక్కుడొకదా? ఊటను నీయభీప్సితము శీఘ్రమొందవచ్చునొప్పునుకా.

“దానిని వెలిసేయుచుంటిని అదేమన నాజీవము బాసినతిరు వాతి నెల్లున్ననల్లేదితి బెట్టవలయును క్కాని యొప్పున నన్నంటరాదు ” హా! ఇకేమున్నది. సుందరివదన చంద్రమండల మస్తమించినది. జానితో నాజీవితములుగూడ నాకొచ్చినది. చాలీ! నెక్కువనః ముచేసి యెక్కువఫలితము రమ్మనివచ్చునా? ఎవరేని నాహసించి యుంటి వో వారిసంశయ నిర్మూలమగు ” నరీ! అట్టి నావాసులెవరునురు? వాడెంతకంటె నీవు లేసినాను నాకు వంశాంకురమేదీ? స్తో॥ నా హతాత్రిభువన ముధకారిం । తానూహ తాజిహ్వరసాలభిన్నం । భ్రా తాహతా దక్షిణబాహుఖండం । భాగ్యాహతా ధర్మకపా చిన్మం॥ అనునట్లు భార్యగోలుతెచ్చిగో గీరునందువేమా? అట్లున్నటికినిరాదు. ఆకట! నీనినవానికి దొలిమూర్ఖయందలిరుచి మలిమూర్ఖయగునునా? అయ్యోయో! ను దరీ! ఎంతకష్టము తెచ్చిపెట్టితిని, నీకేర్పు, నీచకచక, నీబిగువు, నీనగవు, నీనీటు, నీగోటు, నీమూల, నీపాల, నీయాట, నీతేట, నీతెలివి, నీవగ, నీసాగసు, నొక్క పూటగో వ్యర్థమయ్యకదా?

కట్ట కాలవై పరీత్యము. “ఇట్లు వ్రాసితినిని బలవన్మరణము నొందితినిని యెంతురేమో?” అక్కటా! నీవంత మూర్ఖురాలవా? “అట్లు జరుగలేదు. జీవస్వాభావికమైన మృతియే సంభవించినది.” అయ్యో! శత్రుల కాలిన నారసములు గుచ్చినట్లున్నదే? “శిరోబాధయే దీనికి గారణము” అయ్యోయో! కార్యముమించకుండ దెలిసినచో దగుజాగ్రత్త పడుదునుగదా? తుదకొషధసేవలేకయే మృతికిస్వాధీనమైతివా? మన సంస్థానములో నినుబ్రదికించుజాలు వైద్యులకక్షే నలేకుండనే? “ఒకానొకవేళ జీవములున్న బునర్దేశనమగుగాలె” ఇతను నాశలగల్పించుచుంటివా? చూచుటమాత్ర మెన్నఁచును జరుగదు. “భవద్విధేయురాలు, కాంతామతి.” అహ! ఏమి నామ మూఢుర్యము. ఎంతగ్రోలినను తనివితీరకున్నదే? ఎవరైన భార్యను కరిసిర్బంధముననుంచి జంపివగయేప్పు యేప్పునని వెక్కిరింతురు. నాయట్టిచావు లీభూలోకమున బుట్టబోరు. వుట్టినవారిగొలేరు. నేనొక్కడనే పాపాత్ముడను. (కన్నులను దిలకించి.)

ఉ. శ్రీలకుదావులై కలువ కేకులగల్గినిగ్గిందునేసి పె
స్థిలకుబంధులై భ్రమర మిత్రములై ఘృఖంజరీట స
న్నీలమనోహరంబులయి నిర్మల సంతతిభాష్యవల్లులై
మేలగునీకనుంగవను మించుముడంబునజూడగల్గునే.

హా! సుకుమారి! సుమకోమల కోమలంబగు దేహాలితకయెట్లు శుష్కించి పోయినది.

ఉ. రాజగుచంద్రుడొకాశిపు శిరంబుననిల్చియు దోషియయ్యెను
త్రేజమెల్లనంబరగతింబరతెంచు దినేశ్వరుండు దా
దేజమడంగెడుం బహుగతింధరనొలటి వాగ్దాన శ్రీ
రాజముఖి! కళంకముతిరంబుయిండును రాజవాచ్యులన్.

నా పాదీశ్వరుని నన్నె యనుభవించి జేసినది.

నేగ — (మొదఁ గువారు విచారము సూచింతురు)

విక్ర — సుందరీ! ఇక నెక్కడినుండఁ? నాయాశలన్నియఁ మంట
గలపిపోయినది.

చ. జననమెమ్మత్తు హేతువు నిజంబుగ లోకమునందు భీకరం
బనుచుదలంతురజ్జులు, మహామునముందుదురే పాజ్జలీవిధం
గును దలపోయసౌఖ్యముల పొందుగఁగించుటకంటెమ్మత్తు వే
ఘనమనితోచుజీవులకు గల్గెడిబాధలమాపుచుంటచే.

ఆహా! నీవంటిమనోహరాంగిం గూడుఁబన్నిజన్మము లెత్తినను
సంభవింపదు, ఇకవిచారించిన లాభములేదు. చేయివిడిచిన దానికై
చింతించుట గతజలసేతుబంధనము. ముందుకార్యంబుల జూడవలెను.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

ఇది తృతీయాంకము.

కాంతామతి.

చతుర్థాంకము.

రంగము - సభాభవనము.

(రాజమంతులి - దండలు సభాసదులు - భటులు.)

విక్ర—అమృతరా!

మా. సజ్జనబృందముసౌఖ్యముజెందుచు సగం సముందు నెసంతతమున్!

మంతి—హాహా!

ముజ్జగములతమయ్యాళ్ళను మీరగబోవునెభూతలనాధమణి!

విక్ర—ప్రధానశేఖరా!

పజ్జమెలంగెడివైరులపై నెడబాయ! కన్నులనుంపదగూ!

మంతి—ప్రభువతంసమా!

రజ్జులుగావునుడీ పరరాజులురాజ్యములందుననుండిరపో!

విక్ర—సీ. పులులచే పశుహానిబొంది కాపులుస్పృక్కి

యార్జినొండకనుండ సరయవలయు

ఖలులచే మానినీతికంబులకుగీడు

పొరయకుండగ నేగసరయవలయు

బలులచే ననదలు బాధలువడకుండ

దగురీతిగాపాడ దలవలయు

న్యాయమన్యాయమున నశించిపోవక

నుండ వీక్షింపుచునుండవలయు

గీ. యామచోరాదిబాధలు జనులకెప్పుడు

కలుగకుండు నుచాయము దలఁపవలయు

నాడనేటికి రామీరాజ్య బువోలె

పుడమిజనమాలు మేలుల బొందవలయు.

మంత్రీ—నుహాపృథ్వా! అవకాశవికృతు పరాకృమరత్నలగు
దేవరవారిశాసనము న్యాయావలంబులకు మల్లెపువ్వుల చెండుగదా?
దుగాత్ములకు ఫరంగికు మగదా? నైరిహృదయంబులకు నలగుండు
గదా? వోగులకు బత్తెమునిం పగదా? తమభుజాదిండకల్ప శాకయుద్ధ
లకు చకోరక చంద్రోదయముగదా? దేవా!

ఉ. దేవరపాలనామహిమ దీనులకెల్లను కల్పకంబునై
యీసనుధాతలంబు వనకోసప్రశస్తిని గాంచెన్న నో
సూరగొప్పగాదు తగభూతగణంబులెవశ్యులై సదా
గావుమటంచు నిల్చియరికాపులునౌట విచిత్రమయ్యెను.

కం. భతాభుని వశుశేయగ

నేతాదృశులకుం గాక నితిరులవశమే?

భూతిలమున పార్థివవర

భ్యాతిగరాజ్యంబునేలు ఘనుడవుగాన

వికృ—మంత్రీ! నన్నారక పాగడకుము. మత్సర్యికుల య
దృష్టవశమున నట్లులభించినది.

(ద్వారపాలుఁడు పోవేళించి చేతులు జోడించి)

ద్వార—నుహాపృథ్వా! వింధ్యపార్వతమునుండి కిరాతుఁడొ

కంఠము దర్శనమునకై జనుడైచెను. వానిశరీరమంతయు రక్తమగుమై యుండెను. కడుదీనునివలె గన్పించుచుండెను.

వికృ—(మంట్రీవైపుఁ జూచుచున్నాడు)

మంట్రీ—త్వరగఁ బ్రవేశపెట్టుము.

ద్వార—చిత్తము (అనినిష్క్రమించి తిరుగ కిరాతునితో బ్రవేశించి, వారే పృథువువాడు, దర్శింపుము.

కిరా—(సాష్టాంగపడిలేచి)

శా. సామీ సెప్పగవాఁగురాదునుకమల్ సత్తెంబుసల్లారే దే
వా మానెత్తికరాసినాఁడో గురుతింపరాని కష్టాల మా
సేమంబుల్ పాలముల్ పశూత్కరములుక జీవాలపాలయ్యెగా
మేమేరితిని జీవముల్ నిలుపుగామింతుంగదే దేవరా? .

దేవా? మీపాదాలాన, మేము నానావితాలజీవాలతో వేగ
లేక దూరమిందు రితే పాగిలాలనిలుపలేకున్నాము.

వికృ—వులిందా! నివాయానము వాపుకొనుము.

కిరా—మారాజా! మామేటగోరురాజా! సల్లనిమాటాడి వీడ
సల్లార్చినావు. మాబాములు పగవారికేనివలదు.

వికృ—నియాపదగల్గెక్కినది, భయపడకుము, వివరింపుము.

(గోసకలకలమువిని మంట్రీవైపు చూచుచున్నాడు)

మంట్రీ—ఎవఁడరా ఆక్కడ.

ద్వార—(ప్రవేశించి) దేవా! ఏమిసెలవు.

మంట్రీ—ఆకలకలము విచారించిరమ్మా.

ద్వార—(నిష్క్రమించి తిరిగి ప్రవేశించి) దేవా! వింధ్యపర్వ

పార్వతీవు కిరాతుడట. నిమ దర్శనమునకై వచ్చి తొందరపడు
చున్నాడు.

విక్రీ—(మంత్రీనైపు చూచుచున్నాడు)

మంత్రీ—లవ్విగఁ బ్రవేశ పట్టుము.

ద్వారీ—(వెళ్లి కాలుసతు కట్టుకట్టుకొని నిలచుచున్న కిరాతునితో బ్రవేశించి) వారే ప్రభువువారు.

కిరా—(సాష్టాంగపడఁబోయి పడలేక చేతులు టిడిగి) దొరా!
బొబ్బలమెగము నాకాలుపికినది. పాణాలు గుడగుడలాగు నున్నవి.
బాదబాద, సప్పలేను.

విక్రీ—నీబాధ నేటితోహరించినది భయపడకము.

కిరా—ఏసూపుసూపుదీవో సామీ! కాల్తెరీను దగ్గఱుంటచే
పాణి మోగింది. మోగింపువారందఱు పులివొడిబడి యిల్లినారు
కొందఱి గాయాలు పెన్నాదు.

(లోకం నైపు కలకలము)

విక్రీ—మంత్రీ! వారినందఱిని పెట్టి పుము.

మంత్రీ—మహావీరాదిము. ఎవ్వరికీ.

ద్వారీ—(ప్రవేశించి) దేవా! ఏమిసెలవు.

మంత్రీ—దావోముగ్ధగ్రనున్న యనదల నందఱిందు బ్రవేశ
పెట్టుము

ద్వారీ—దేవరయాజ్ఞ (నిష్క్రమించి) పలువిధముల కట్టుపట్టు
కలశరీరములగుల ఇరువురు కిరాతులతో, బ్రవేశించి వారే మహా
రాజుగారు.

కిరా—మాపాలెముతో బడల మెకాలను సూసి బీతుకడిసి
యీశుర వివేకిసింగాలు బాగు! (అనిమూఁచుబోవును.)

విక్రీ—అయ్యో! ఎంతకష్టము. సింహాసనమునందలి సింహ

మూలంగాంచి యడవిలోని నిజమమైన పెడబమోము మెకములని వె
అచి మూఁఁగనండనాడు. (అక్కని వెరింజూచి) వానిని బ్రోబోధింపుడు
చ-కి—ఏమిపలుపుసామీ! సచ్చి మీసేరువకురా మాజీవా
లూడ్చు జీవాలనిల్పితవి దొరా!

రా-మం—(మొదలై నవారు వారియవివేకమునకు నవ్వుదురు)

ద్వి-కి—(చ-కిరాతునితో) ఇంకేమిరాజరా. మన బాముల
సూడనివాడు.

చ-కి—అదేటికూత. బుద్ధిమల్లించుకో. మారాజువింటే కోన
లో సానాలూడడమునున్న. ఈడనిజము.

ప్ర-కి—(ప్రతీయనితో) ఓరి! వైట్టి! బొమ్మలుగాని వానికి పాన
ములేదు భయములేదు లేలే.

ప్ర-కి—(మూఁఁగనుండిలేచి) ఓగబ్బా! గుల్ల లిమిసూస్తుం
దిగా? బొమ్మలుకావురా బాబూ! నీగబోతు నేవసూప్తిగాని ఇంత
బయపెట్టలేదు. (నెఱకుచున్నాడు)

విక-కి—(వాని యవగతితకు నవ్వుచు) ఓరి! నీకేమియు భీతి
లేదు కిరాతులారా! మీబన్నెలుల నుచువును.

ప్ర-కి—సెప్పడమునకేమున్నది సామీ! మమ్మేలినవాడా!
పులులెగబడినవి. ఎందులు మ దలు మందలై పొలాలవెంట బడినవి.
అవెక్కడనోకాని నడగొండలవలె తిరుమబోయిన తిరుగ బడును.

ద్వి-కి—బ్లాగుముద్దుగా సూసిన ఆబెయ్యను చియ్యబట్టి
రుంయిమని యొకంగను నోటగవ్వకొని చివ్విన సారలమెకమెత్తుకొని
పోయినది.

విక-కి—అయ్యయో! ఎంతకష్టము.

తృ-కి—అవేమి జంతువులోకాని నేలయిని నట్లేడగన్ననూడ వచ్చును. ముందుబీతి ముందేలేదు. గందుగదా రెండేవుకూసల నొక సివంగి నిమేనములో పేగుల పోగులవలె నూడలాగినది.

విక-కి—అమాత్యా! పూర్వము విశ్వామిత్ర! నృప్తివలె నేడుద్ధ వించలేగుగదా? వీరిమాటలు కనువిచిత్రములుగ నున్నవి.

చ-కి—దేవా! మీపాదాలతోడు. అబద్ధమాడిన మాజమ్మ డినట్టి

విక-కి—నేనువచ్చి జంతువులజంపి మిమ్ము రక్షించెదను.

ప-కి—ఎల్లిగాక సుస్తీనేనేవు జేదా!

ద్వి-కి—ఓరి! బాబుగారంటే కాని అంపముందా?

తృ-కి—బాబుదగ్గర బయటేటి?

చ-కి—ఓరి! లెందనాల జడదారులుంటేరా మనకు.

ప-కి—ఓరి! ఊరొంగుగా బాబయిసెప్పేను.

విక-కి—ఓరి కిరాతులార! మిమ్ముల రక్షించి యాడల పో దోలుటకీ బద్ధకంకణుడనై తిని. వగవగు.

తృ-కి—(తనలో) నీసులవోలె నోరీయంటాను. మానూడం లో, "దొరా" అనకపోతే బుక్కగ రెన్నా. ఇదేంగతి. ఈస్లవాళెంగొప్ప గొట్టారు. (మఱియొకని చెవిలో చెప్పుచున్నాడు)

చ-కి—(తిరిగి యూరకంపమని సౌజ్ఞ చేయుచున్నాడు)

ద్వి-కి—(తనలో) బద్ధకంకణమేటి? నేతిక కంకణంగాని. బద్ధ కు కంకణంగడతారా. (అనితన అభిప్రాయము తృప్తియునితో చెప్పును)

తృ-కి—(ద్విప్రియునితో) ఓరి నీఅమాయకంకాల. ఉండల బద్ధకు తాడుండదంటా! అదే కడతాడోసి.

ప్ర—కి—నూసానాల మీసేసికిచ్చి నమ్మితిమినామీ! మీసి
తము. మాబాగైము.

విక—మీకాసందేహ మక్కరలేదు. మీరందఱు నిందేవిక
మింపును. మీకు వలయు సదుపాయములను జేయించెదను.

గీ. ప్రియల బాగోగులరయని పార్థివుండు

గాన్నిభూషణదాల్చెడి రాజవరుడు

గంగిరెద్దునుబోలు ముఖతలమున

వ్యూహపులుకావోయరయనెందు.

ప్ర—(ద్వితీయునితో) ఓరి! బాబుగానిస్తిము మెత్తవ నూసి
తివా? మన బాదలు సూడలేక వెంటడించినాడు. ఇంక గుట్టలుగుట్టలుగా
నూంసముమెక్కి లోట్టలు నేయుచు లోట్టలునిండ జేలుగుక్కలుంచుకొని
జ తగల సేందరా! నానామిరంగా.

తప్ర—(చ-కి-తో) ఓరి! నాపెట్ట నీళ్లునుకుని సారిలమెకము
మాంసము సేసూడనేడినది దానిమను నీరినట్లే.

ద్వ—కి—(ప్ర-కి-తో) నాసేపకాదు బావనయ్య కాలునొప్పి
కి పులిసమురుగారి మఱిమఱి నడిచాడు అప్పుడోదుగలము. అప్పుడో
నచలము. సద్ది ఎప్పుడొచ్చితే అప్పుడప్పుచ్చుకొని యవుకాపాడెను. ఇంక
సిద్దిలతో ఎప్పరించగలను.

చ—(ప్ర-కి-తో) పులిగోల్లు వెయ్యిబాదకు విరుగుదని సం
కలోగోల్లు కొంచుచు నది చిత్రమ్మని ఒకమ్మనెప్పించి. నేను గోదకు
కొంచువరాలంటే అల్లలొచ్చి. నాల్గవరాలు నేటికే వచ్చినట్లే.

ప్ర—నేను పందిగున్నల గురి గుచ్చెదరా?

ద్వ—సిరతిల గొగతవేసెదరా?

తృ—దున్నలకాల దున్నెదరా?

చ—మన్నులమన్ను సేసెదరా?

ప—కణసులకకువు సింఛెదరా?

ద్వి—గొరల మరలించెదరా?

తృ—కరుల దరిమెదరా?

విక్ర—ఓకిరాతులారా! బడలిక దీర్చుకొనబాండు. నేటికొలుపు చాలింతము. (తనలో) హామనోహరీ! పవమానసూనుని శరీరమునందు వ్యాపించిన శ్రీరామాంకిమువలె నెంతకాలమైనను నావ్యాదయమును మాత్రము బాయజాలవునుమా! నీకు కృతఘ్నుని యందలి యుపకారమువలె నాయందు బ్రేమలేకపోయెను. హా! ఎట్టిగతి.

(అందఱు విష్క్రమింతురు)

ఇది చతుర్థాంకము.

నాగరాజాబు తుళ్ళూలనివారిణి.

స్త్రీల బయిష్టసమయమందు వచ్చు నొప్పులకు దివ్యమృతము, యీమందు నెలకు పందసీసాలు తక్కువలేకుండ రంగూర్, బర్మా, డోమ్, జమ్షేడ్ పూర్, మొదలగు ప్రాంతములకు పంపుచుంటిమని జెప్పట యతిశయోక్తిగాదు.

3 బొమ్మ సీసా 1 కి

1—8—0

1 బొమ్మ సీసా 1 కి

2—8—0

వి. పి. ఖర్చులు వేరు.

వలయువాడు:—పంపెద్దు అమ్మిరాజు అండ్ సన్సు.

సిటీబుక్కుడిపో, రాజమండ్రి.

కాంతామతి

పంచమాంకము.

రంగము—అడవి.

(వికృతమార్కుడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

వికృ—అహ! ఆమాయలేడి నన్నంతదూర మీడ్చితెచ్చినది

గీ పవనవేగంబు బాణజవంబు సూర్య

రథతురంగ మంబులసత్యరంబు హృదయ

శిఘ్రిమీ హరిణమునకు జెందలోలు

కాకయుండినద్యగీర్విధి గడచుటెట్లు

ఏమి యీవనరామణీయకము.

సీ. ఇంద్రాయుధద్యుతులిందు గన్పడువిత

నట్టువల్లుల నాట్యవేళ

కలశపాథోరాశి పాలుపువహించెడు

కలహంసలవిహార కలనవేళ

గాఢాంధతమనంబు గలిగించు గుహలునా

యారముల్ గడుపగలింటివేళ

వటశాఖనైనిల్చి భ్రమగొల్పుతుకములు

గాంచ ముదంబును జెంచువేళ.

గీ! పుష్పవల్లులు స్వీయపుష్పాడివిజల్లి
 నీత్రీపర్యంబొనర్చెను జిత్రీవకార
 వనరమాకాంత శృంగారమును నుతింప
 దరమె వేయిజిహ్వలదాల్చు మరగవతికి.

పచ్చని మొలకలు రత్నకంబళిమూ పరచినట్లల్లారు ముద్దుగానుం
 డెను. వికృతచేష్ట లొనర్చుచు వానరసముదయంబు చెట్లపై సుముకు
 చున్నవి. ఈపుష్పటీరము సొగసేమని పొగడుదును. ఏమి యీమా
 కందముచందము. ఆగంగుతుమ్మెద ఝుంకారము. ఆసెం, యేటియొ
 డైన గూర్చుండిన పాణిము లేచినప్పునట్లున్నది (అని పోక్రమించుచు)
 హా! కరిణీయాన! ఇట్టివంత నీకుఁగూడ గనఁబరచిన నెంత సంతోషిం
 తువోకదా? నాకట్టిగాగ్గ మెన్నిదినములకు సంభవించును. (అని
 సెలయేటియొడ్డున గూర్చుండును.)

కాంతా—(హానేళించి తనలో) ఇక్కడ నేదియోధ్యని గలుగు
 చున్నది చెప్పుమా! ఇందెవ్వరుకలరు? ఆపాదఁగిటిలోని యిందు శిలా
 వేదికపై వీణియగుంచి వచ్చితిని మన్నాడు డీ కానసమునకు బలు
 మాడు మృగయావిరాధక మరుగుదెంచుట వాసుకయాని విని యిందు
 నివసించితిని. ఎప్పటికైన నాకోర్కె ఫలించునా? (అని పోక్రమించుచు
 విక్రమార్కుని జూచి) ఆ! ఏమి? నాపూర్వపుణ్య ఫలితము. నాకనుల
 కానందసంభాయకుఁడగు నాహృదయేశ్వరుఁడే యాయన. దైవేచ్ఛ
 యెట్లుండునో తెలియదు. ఒకనేని నాసంతోషియిడేరు కాలము సమీపిం
 చినదేమా? ఎట్లీయన నాకు ఎప్పుడగును? (అని చించి) “శేషుచేష్టి
 పశుర్యేత్తి, వేత్తిగాన రసంఫణి” అనుట్లు సర్వజీవులకు సంగీతమే
 మోహదంకము. కావున మోహసరాగాలపంబునకు మోహించి

వెంటబడు సారంగంబునోలె నీన్యపకుంజరుని సంగీతమునుబాడియే రప్పించుకొనెదను (అని పొదరింటఁ బ్రవేశించి వీణపైకొన్ని గీతములను బాడుచున్నది.)

వికృ—(వినుట అభినయించి) ఎక్కడనో సంగీతము వినఁబడుచున్నది. అరసెదనుగాక. (అని లేచి పరిక్రమించుచుఁ గాంతామతిని జూచి) ఈపొదరింట నెవలెయో మందయాన కన్పడుచున్నది. నేనొక కవినైనచో బ్రత్యవయవమునకు వేలకొలది పద్యభూషణము లిడి యుండును.

ఉ॥ కంఠునిబాసిపంతమున గానజరించు రతీవరాంగియో

సంతతిమున్న రిన్విడచి సంచరిణంబొనరించునట్టి శ్రీ

కాంతయో? వేడ్కమైభవన గణ్యానినోధవిశేషదర్శన

స్వాంతమున న్విహారమిట సల్పెడుశంకరు ముద్దుగుమ్మయో?

ఉ॥ కన్నలగొల్వబోయి కరకంజములెత్తి విభాత్యుండించి దా

గ్గన్ననతీయుచో రేకొకటి రిమ్యతనందున నిల్చునట్టు లీ

యన్నులమిన్నకన్నగవ యద్దిరి! చేరలమించెమించె సొ

పన్నత్రీపుచిక్ విమలపంకజసంతతి వింతవింతగన్

ఎట్లుపల్కరించి తెరవు? నీవు ట్టేమంబుగనుంటివా! యందునా ముఖపరిచయమైనలేదే. కాదుకాదు. దాహమని యడిగెదను . ఏమనుటకు దోచకున్నది (మదనబాధ సూచించుచు)

గీ. విల్లునమ్ములుదాల్చు నేవీడుడేని

యెదుటనిల్చి యుద్ధమొనర్చునిం తె కాని

నిన్నబోలుచుచాటున నిల్చిశరము

వైచిబాధించిది యేటుపాకువంబు

కాంతా—(తనలో) నన్ను వంగివంగి చూడ ప్రారంభించెను మదనదేవుండించు కదయజూచినట్లున్నది. ఎట్లేయనను నాకడగురప్పించు

కొందును. సాధనము గాన్పింపకున్నచే. విననిట్లు చేసిచూచెదను (భృ
మరబాధ సభిసయించుచు వైకి) అయ్యయో! దుష్టమధుకిరమా!
యనదల బాధించినగాని నీపౌరుషము వెల్లడికాదా?

విక్రీ—(తనలో) ,రోగిపాలు గోరవైద్యుండు పాలుద్రావు
మనునట్లుకాక తాళీయముగ దరిజేరుసమయము సమీపించినది [[ప్రకా,
ఆ! దురాత్మా! ఆగుమాగుము. (అని సమీపించుచున్నాడు)

కాంతా—(లేచి నిలుచును)

విక్రీ—సుందరీ! ఆదుష్టుడెటుజనెను?

కాంతా—మహాత్మా! నీధనుర్బాణములనుగాంచి మనంబున
భ్రమించి మొందోజనెను.

విక్రీ—రోణంబాలకా! నీవెనతవు?

కాంతా—ఒంటిపాలునఁ గంటబడిన మదవతిని బల్కరింపు
నెపమాయుది.

విక్రీ—(తనలో) ఇది నాయభిప్రాయమును జక్కిగ గ్రహిం
చినది. మంచినాణ. ఎటులదీనిని లోబరచుకొనుట, (ప్రకా) హరిణా
క్షీ! హరిణము వెంటబడి దారి తెలియక తత్తరించునాకు పురముజేరు
దారింజూపి పున్నెంబునందుము.

కాంతా— మానవనాయకా! దానియడుగుల జాడనుబట్టి
వెళ్ళుము.

విక్రీ—వెళ్ళిన ముడలంబును జేరుమనా?

కాంతా—అచటి గాజనునిద్దించిన జేరవచ్చును.

విక్రీ—జయించుట కుపాయము.

కాంతా—ఉపాయములేకున్న నపాయము సంభవించునుగదా?

విక్రీ—దానికి నిన్నడ్డు వెట్టరాదా? సుదతీ!

కాంతా—నన్నడ్డు వెట్టుట కెట్టివాడు కావలయును.

విక్ర—దానికి నేతిగనా?

కాంతా—(ఇచ్చుక కోపముతో) చాలుచాలు

విక్ర—పద్మనేత్రీ.

చ॥ పదములుగందు వారవనవాసముజేయుచు నొంటినుండనీ
హృదయముభీతిజెందదొకొ? యెన్నగగానన మిందుమోర స
త్విదళము మందమందలుగ వాసమొనర్చు వసింపరాదుగా నా
నదనమునందునిల్చి సుఖసంపదలందు ముకొతుకలబునన్

గీ॥ బొటిపాటున కాపురముండనేల

జవ్వనంబెల్ల వృధగాక నివ్వనమున

మరుదుగ్రూరుడు వలనైచిమాననంబు

నీడ్వసాగె నీనడ్డవే యిదువదన! (ప్రక్కకు తేరును)

కాంతా—(తనలో) వలబడ్డమ్మగము వేటకాని పాలయినట్లు
మీరి పాశమధుండగు నీన్మపశేఖరుడు నాపాలబడినాడు. (పైకి) ఓ
యీ నీవెవరవు? సంతోషంబున విహరించునను బొటిబొటుల బల్క
రించి తిష్టేలన భ గౌబొసరింపదగునా? దయచేయుడు.

విక్ర—లతాగీ! ఏమచిక్రమార్కమహి శుండను నీదాసుడను.

కాంతా—రాజు లుప్పుగానలగు నాదాసుడనైన శిమిఫలము

విక్ర—పల్లవపాణి!

ఉ. తావక నేత్రీ శాఙ్గలు సదామదిజ్ఞానము తెచ్చుటొందు సం
భావనతోడ గొగిటను వాసముజేయుట రెండువేడ్క కె
మ్మో వినుధారసంబును బ్రమోదమునన్ రుచిపాడమూడునై
భావజకేళిగూడి యపవర్గసుఖంబుల నొందనాల్గు
ఇత నెన్నియో లాభములు కలవు.

కాంతా—(తనలో) ఇన్నిదినంబులకు నారేపంబు ఫలించినది.
ఏనులీసుధాపివర్షంబున నోలలాడుట కెట్టిప్రణ్యంబును జేసికొనినవి?

(ప్రకా) నృపా! చాలుచాలు. నీమూటలగట్టిపెట్టి నీదారినిబొమ్ము.
విక్ర—వికవాణీ!

చిత్రపద   దారినిజూపవె వేగం ♦ గోరితి నిన్నెవగావం
గృహమరుండదయిండ్లై ♦ ఘోరశరంబుల నాటెన్
కాంతా   నారిని గాంచినతోడం ♦ గోరుట ధర్మమేనీకున్నీ
భూరమరుండని గర్వం ♦ బారయ జెందగమేలే
విక్ర   చానరో! వేడెద
కాంతా   చాల్చాల్
విక్ర   దీనునిగావవె
కాంతా   మేల్మేల్
విక్ర   మానిని దానములందుకొ
కాంతా   బూను నిదానమెబాగొ

రాజా! తమవంటి ప్రభువతింసులు నాబోటి నీచకాంతను గోర మేర
కాదు.

విక్ర—పుండరీకవదనా!

ఉ. నీచమనంగ నెద్దితరుణీ! ఘనవారిధరంబు వేణిగా
గాంచముచెక్కుగా నేడుముకంధర మార్గముగా సుఖాంశుడుకొ
నీచపుబానిసీడుగ ననిందితహేమవిశేష కాంతిమై
దోచెడుశోభగావెలయు దొయ్యలి నీచన దోయి నీచమా?

శ్రీవృత్తము—   రా జీ! వా! క్షీ!
సుకాంతివృత్తము—   దయావహీ! భయాత్మకన్ వయంబునన్
దయంగనన్

వృత్తము—   ఓరామా గాంపన సారంబా బీరంబా
వసుమతివృత్తము—   తగునానుదతీ! ఒగవాడననీ బిగికాగిట
నన్ దగజేర్పగదే

కాంతా—(తనలో) హృదయమా పొంగకుము. (ప్రకా)
స్త్రీవృత్తము. నాని గోరం జీరం మేరా
వృత్తము—స్వపకులతిలకా కపటపుపలుకుల్ తృప్తగొనిపలుకం
గపటమువెలియూ

మానిని—మానుము మామును మానవనాయక! మానిని
లో గవగూడుతలం

విక్ర— పోనలినాక్షిరొ! దుష్టమరుండిటు లుజ్వలగాణము
నాటనెదన్

కాంతా— సూనశిరుండెద నాటిసస్యక్కుచు శాలెదవోబల
మేడజనెన్

విక్ర— పింపయోధర! నీమరుజొచ్చితి ప్రేమనునుంపజె
బాహులశెన్

ఎంతవేడిన నీకింతయేని దయవాడమికున్నయది. నన్నేలిపట్ట మ
హిచ్చివై నారాజ్యంబు సర్వంబునీవబాలింపుము. ఇంక వెతలముంపకుము

కాంతా—(తనలో) ఏమినాయదృష్టము. భూచక్రం బవక్రవి
క్రమంబుననేలు స్వపురందరుడు నన్నేలుకొనుమని వేడుచున్నాడు,
అతనిజాయననగు నాకింతకన్న భాగ్యం బేమికలదు. ఇప్పటికి నన్నెఱుంగ
నట్లయినది. కొంతలిగువుచేసి వినోదించెదను. ఓధైర్యమా! కొంత
కాలము స్మృభావము నాయందునిల్చుము ఓక్రీడాదేవతా నిన్వేషరు
పిలిచినారు. నాహృదయ ప్రానాదమును ముట్టడించుటకు నీకేమియధి
కారమున్నది? చాలుచాలు. నీకుపదివేల వందనములు. ఓహృదయమా
విరోధులవశయయ్యెదవా? అట్లుగాకుము. నాపక్షముననిల్చి వైరులనెది
రింపుము, (ప్రకా) పార్థివకుంజరా!

గీ॥ న్యాయమార్గాసధర నేలు నపనిపాల

కాంతనుంగాంచినంతెనె కలయవశమె

దుష్టులనుదోలి శిష్టులకప్తముడును
దగునుగాని యన్యాయపు దానికగును.

పరాశీననుగోర భావ్యమా?

విక్రీ—కృపాదీనుని గోరివకుండుట యన్యాయమా?

కాంతా—ఇట్లునదగునా?

విక్రీ—విడువదగునా?

కాంతా—బలిమితగునా?

విక్రీ—మూర్ఖత తగునా?

కాంతా—ఇది సరిసమానమా?

విక్రీ—ఇది ఏవోదమా!

కాంతా—ఇది విశ్లేషమా!

విక్రీ—ఏలకొనవా?

కాంతా—సమయం లేదా!

విక్రీ—నీదయనై యెదురు చూచుచున్నాను

కాంతా—రా జా! ఆనందమును బోధించెయిట తగును

నాపాశ్రితునకు దలిసినచో జీ మునకు మోసము రాగలదు.

విక్రీ—మదకజయినా సేపాశ్రితుల గూర్చి తిలకింపరాదు
నేల. నారాజ్యముకిన్న మిన్నగనొండు నారెవరు? సర్వము నీయస్సన
ము చేసెదను. సన్నుదయజూడకున్య నీది దిక్కెవ్వరు? సుమంగలు
కుమారీ!

ఉ. కన్నులు పుండరీకములు గాత్రముపువ్వుసమాన కోమలం

చెన్నగనాననంబది నవీనసరోజము మోలితేనెం కుం

సన్నిహితాప్తజాతియు కి పరిసరంబు సుధాసఖంబు లా

యన్నులమిన్న నీహృదయమక్కట వజ్రమయంబు జూడగక

కాంతా—రాజబిడౌజా!

చ ఒరునినుధీనత న్నిలిచియుండిన కాంతనుకాముకేళికి
సరగునబిల్వగా తగు నెచాలునుచాలును బిల్వబల్కగా
సరసముమీ వచ్చెమదిజాలి వహించెను నావిభుండు స
త్వరముగ నేగు మాపెదపిదాటిస బృధ్వియు దాటెడుంజమీ
విక్ర—(తనలో)

గీ॥ సత్యనిష్ఠులుగా నట్టిసరణియేని
చిరునగవుతోడ బ్రతుక్కిచ్చెప్పక
స్త్రీలచిత్తంబు దెలియంగ శేషునను
వశముగాదన్న నాకెట్లు వశము తెలియ

ఉ॥ పెయ్యుదకొంగుజాన్యు ప్రితిభావలనాడెడు బాహుమూలముం
జయ్యెనగానపి పెగను జారువయంటను జక్కదిద్దులో
కెన్నుముజాపుచూపురిను నిర్మలరాగము కల్గియుండకీ
తొయ్యలియిన్నిపోకడలతో చదుపోవగ నాకుజాడగ

శ్లో॥ కోపగు లేదుమాటలను కూలముచూపుప్రిశాంతి మోహముం
జూపెనుచేప్తుకొడ బహుసుందరియ్యది నాతపఃఫలం
బీషడతాగన బరచెనే క్రినుదీనినిగూడు వాడనో
కాము మీరంజూచెనుగదా సుమబాణశ కాగ్ని పెంపునన్
(ప్రకాశముగా) నఖయీ!

శ్లో॥ వెలయాలనుచు బల్కెడు
వెలయింతినిదెల్పరాదె వెలనిడికొందున్
తులలేదు నీయొయారము
తిలకింపక రెండుకనులు దీరవురమణీ

కాంతా—రాజా! వెలయాలి పొందుగణించుట గౌరవమునకు

భంగకరము వెలయాలికిఁ బ్రేమలేదనువాక్యము మీలెఱుంగనిది కాదు,

విక్ర—సుందరీ! అట్లనకుము.

సీ॥ కిన్నరేశ్వరసుతుండెన్నఁగ రంభతో

మేనకనుగలయఁగ దగ్గనే గౌరవంబు

గాఢేయఁడా (దేవకాంతను) గూడంగ

మునులలోవిఖ్యాతి బోయెనొక్కొక్క

పురుకుత్పఁడూర్వ సీభోగంబుగాంచిన

సార్వభౌమత్వంబు జరుగలేదా

స్వశ్వేశ్వతోగూడు పరమాతపస్వియూ

మాండకిల్లిమహి మమాసెనొక్కొక్క

గీ॥ మహినిసంతటి ఘనులె పోమదవతులకు

జిక్కిజొక్కిర నపరులెక్కయేల

యేలకుండుట నాయమా యోలతాంగి

అర్థియననాస్తియనుట మహాగుణఁబె

నాడైదియరాదు. గానినాడు నాకేగాఢ్యముతోఁ బనేమి ఇంద్ర

వ్రతినై యుండెదను. అందునను.

సీ॥ ఘనసారకలితమా గంధంపుబూతమె

బొదలెడుభసితంపు పూతెగాగ.

నవరత్నమండితి నవ్యదుకూలంబు

వరలెడువల్క లాంబరముగాగ

నురుముత్తియపుపెరు మరువకజపియించు

రుద్రాక్షియాలికా రూఢిగాగ

తావకాపాంగ పక్షావినోదకరసం

తృప్తియె భూమధ్యదృష్టిగాక

పంచమూర్తము.

గీ॥ వినులభవదీయసౌజ్ఞ హృస్కిమలహాస
యోగ్యమ శ్రీరాజము గాగయోగినగుచు
నిండెనసియితఱు దియలేదె యిందువదన
భీశరణాగణత్రాణ ధీనదన
కాంతా— అజోత్సమా!

ఉ॥ నైఋతీ మేఘాకాంతిగని భావముగాంచగలేక మోహసం
పాపిచిక్తులైధనగు వారకయిచ్చి సదాస్వకీయతే
జోహారక్షి తాంగల సుదరమోతయు వ్యర్థపుచ్చిసం
తాపముజెదియుచు విటులదాముటనూనకు వేశ్యపొందుకై
నానునవినివిని తినివినిగని హృదయమును మరలింపుకొనుడు
విక్రీ—ను త్రేభగాని!

గీ॥ ఎన్నిధిను పేసిన వించుకంత
దియమురాకుండ నేపందు ద్రవగతికి
కొద్ది నోములునోచియు గొప్పఫలము
గోర నెలువచ్చు చెప్పమో సారసాక్షి!

సీ॥ కల్పానికి ద మమీగారాచ కున్నననాగు
వైభవమంతయు వ్యర్థముజుమ
శ్రీకారికర్ణ! సుశ్రీకటాక్షుంబు నా
పయిలేనిచోఁ గల్మివ్యర్థముజుమ
మోహనాంగిరొసీదు పొందులేకున్నచో
యవ్యసంబంతయు వ్యర్థముజుమ
సారింగనేత్రీ! హృత్సారిసంబునకింపు
పలుకమిశ్రోత్రిముల్ వ్యర్థముజుమ

గీ॥ వెలయువను గాగిమాలికల్ విస్తిరిల్ల
సరియకుండినజీవాలు వ్యర్థముజామ
ముఖవిశిఖారదా పూర్ణి పూర్ణిమాని
శాకరమనోజ్ఞ విలసిలచారుబుబ

కాంతా—(తనలో) ఏమి నాయదృష్టము సకలస్వపకోటి
కోటీరత్నమండిత పాదసఖకుండును. దేవప్రసాద సంప్రాప్తి పూజ్య
సింహాసనాధిపతితుండను మున్ననోటాదును నష్టాత్మాదైనను ననుకం
పజూతుమని నేజికొను భాగ్యముకన్న మిన్నగలదే? ఇంకను బిగువుచేసి
నచో సరసముచుదిరివిగనమగు నేమోయనుభీతియు బొడముచున్నయని
లలనలకు డెందయున పరపురుషునిము కలిగినచో దానిని మరలించ నే
రికి సాధ్యముకాదు. అందుచుదీను జీవితీశ్వరుడు శనకుతానై కష్టగు
టనిల్చి పలువిధములుబ్రోసింపును కనత్తముగియు మెలుల లొంగ
క నిశ్చలత్వమూని యుండనేర్చునా? ఇప్పటికే రోమాంబాని యచ
స్థావిశేషముల గుర్తించియేముడును అక్కటా! ఇది సౌమియవస్థ! ఎ
క్కడినుండియో యీపాడుచిగ్గుంచ్చి నన్నాపించుచున్నది ఓడైర్వ
మాతోలగిబోవుచుంటివా? నన్నెనని కప్పగి చెప్పి మొట్టమొదట
దినపూర్వభాగ జనిత ఛాయావిధులును ముగిసి డిడా బిశమును బావి
మోసపోయి లేనిపోని యలజడికి గొల్పడితిని ఎచ్చటికి కీచానములను
గాంతా జనోచింతంబు కీడ్యెరక్షణీయము. వినిసంతాత్వరతో లొంగి
పోయిన గౌరవముండునా? కావున గొంతికొంత యవకాశము కల్పిం
చుచు మనసిచ్చియు నీయనట్లు ప్రసరించవలయును. (ప్రకా) మదవ
తీమదనా! పురుషులు తమయక్కరతరన లిగ్వాతముగ్ధులను పలుబాము
ల నొందింతురు మొదటనే పారిచెలిమి యంగీకరింపకుండుట శ్రేయ
స్కరము.

సీ. నిర్వాజప్రేమిడి నెరపుశకుండల

దువ్వంతుచే గడుదుఃఖపడదె

సతికష్టపగుమందు వనికేగుదమమంతి

కోకనుదెగగోసి కొనఁజెనలుఁడు

సోసి ఋణుఁబుభాధల కెట్టెనంచును

సతినమ్మజే సారిశ్చంద్రాద్రీనృపుఁడు

భగోనభంగంబు సతినొంద గాంచియు

సమయంబుకాదనె శిమనసుతుఁడు

గీ॥ కాన నెవ్వగు పూ గొండ్లకష్టసుఖము

లరయు పాపంబునన భోయధరణినాథ!

యేల మిథ్యాప్రియస్నింబు లిపుఁడచేయ

నలకు బులంతకగుచుట వలకు వలదు.

విక్రీ—(తనలో) ఏమి! దీని వాక్యమాధుర్యము అర్థాంభీ
ర్యమిది కిచ్చిరాచుటాకరిము. మహాపతివ్రతలచారిత్రిమునుడువుచున్న
యొకసంకల్పమున వాదయంతరమును నరయకున్నది. దీనిగాక చక్ర
ము మద్దియొకే గున్నది మూరుగు క్రూరుడై పూముల్కుల బరపి
జేదాబు చి దరపాదలు చేయుచున్నాఁడు. మూలభగోరణి కొంత
యవకాశమొన గు గున్నది. విశనిట్లనెదను. (ప్రీతి) చెలీ!

ఉ॥ కాలగుదాగుగానిదగు కష్టపరింపర జెందువేళ స

చ్చీలంతుల్ తమంతి వెళ్ళిశింతురు నాధులటంగు నెంతయుం

దాలిమినిల్పలేక కిష్టధైర్యముబూని జగచిరంతె కా

కోలలనామణి విభులుకొందరజేసిరె గారిచాములన్

కాంతా—కొలఁదినివసంబులె నీకై వసమందుండి యెడబాయ

నావలన వలమేమున్నది? కలకాలము సుఖించినగదా సంతోషము.

వికృ—అచిర కాలమైనను జన్మము తరిగినునుగదా?

కాంతా—(చిగువగముతో) నాకోర్కెముందు దీరినదా
మీకోరికతీసుట.

వికృ—అడుగుమిచ్చెదను.

కాంతా—నీమూర్ఖులంగరము గత్తియునిచ్చు

వికృ—ఎంతవెట్టిదాననే. మూర్ఖులంగరమునా కోరెదవు. నా
రాజ్యబంధియు నీస్వాధీనంబుచేసిన యిట్లానుసారిము మెలంగువాడ
నుగదా. (ముద్దుటంగరము కత్తియునిచ్చి) నఖి నీమూర్ఖుతీరికదికదా?
నాకొకముద్దిమ్ము, (చెక్కిలి ముబనము చేయబోవును)

కాంతా—(సిగుతోజేయి యడ్డమంచును)

వికృ—(రెండవచెక్కిలి ముద్దిడి) ఏమి నాజన్మధన్యత.

కాంతా—(తనలో) ఇప్పటికికదా నాపుట్టువు స్థానికమైనది.

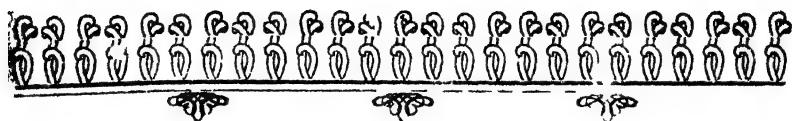
(ప్రకా) నాథా! నన్నిట సిగ్గుపరపకును

వికృ—సుందరీ! ఆలతాకుజమున పిశాచిమింతమారమ్ము.

(చేయిచేయి పట్టికొని పిచ్చుమొందును)

ఇది పంచమాంకము.

కాంతామతి

వస్త్రాంకము.

రంగము—రాజనభ.

(విక్రియార్థి, పరిచారము, కుమారునితో కాంతామతి
ప్రవేశించుచున్నారు)

విక్రియార్థి—ఓసీ! నీవు చెప్పకొనవలసిన రెదియో చెప్పకొనుము.

కాంతా—తామొక రాచకిన్యను ఏవాహమాడెను, దాని
నొక కారణంబున బంధనాగారంబున నుంచుటయు, అదేయందే మరణిం
చుటయు తమరు విస్త్రుతంబున లెరుగలేదుకదా?

విక్రియార్థి—శ్రీమతి

కాంతా—చనిపోయినను కాంతినుదలించి నాముఖమొకసారి
గానెడు. అప్పుడు నేనెవరినో తమకు తెలియగలగు. (అని వేలిని
నుగుతీసిముఖము గాజనకు గనబరచుచున్నది.)

విక్రియార్థి—చూచితిని.

కాంతా—దానిలక్షణంబు లెల్వీయిన నాయానందంబున దోచి
నవా?

విక్రియార్థి—చనిపోయినదాని లక్షణంబు నీ ముఖమున గనబడిన
తమ్మామున లాభమేమి? మనుష్యులనబోలు మనుష్యులుండరా? నీవు
నాభార్యనని యెట్లు జూపు చేయుదువు

కాంతా—దాని కేమిలెండు. అచచ-పోవునపుడొక కమ్మ వా
సియుండెనే దానినిమీరు చూచుకొంటారా?

విక్రీ—చూచిన.

కాంతా—అదలి చివరపాళ్ళముల నొకసారి స్మరించెదగా?

విక్రీ—స్మరించిన

కాంతా—తిరిగియొకసారి చదువగోరెదను

విక్రీ—(మంత్రీవైపు చూచుచున్నాడు)

కాంతా—అగుము

విక్రీ—ఏమి?

మంత్రీ—తనజీబునుండి కాగితముతీసి చదువుచున్నాడు!

కాంతా—అవాళ్ళము తిగిచదువుము.

మంత్రీ—“నాజీవంబు బాసిసతర్వాత నెటులున్న నట్లే చికిని బెట్టవలయున గాని యొకరైన నంటరాదు”

కాంతా—దేవా! ఇదలి యర్థమేమని యూహించితి?

విక్రీ—ఏమున్నది. శివమెట్లున్న నట్లేయు వుపాని.

కాంతా—ఇందేదేని కలలుముందివచ్చునని యువుకు మీ చిత్తి బునకు దోచినదా?

విక్రీ—స్మృతి తప్పునప్పుడట్లు వ్రాయరాదా?

కాంతా—పోనిండు, తగ్గితినేమున్నదో?

మంత్రీ—“ఇట్లు వ్రాసితినిని బలవస్త్రరిణము నందితిని యెంతురేమో?

కాంతా—దీనికేమనెదరు.

విక్రీ—జాతుస్వాభావిక మరణమని తెల్పుచున్నది,

కాంతా—పైననేమున్నదో?

మంత్రీ—“జీవముండిన బునర్జన్మ మగునుగాత.”

కాంతా—ఇప్పుడేమనెదరు.

విక్రీ—“బ్రతికి యుండిన తిరిగిచూడవచ్చు, నని దానియభిప్రాయము.

కాంతా—దీనివలన దానిమృతికవటమని తెలియుటలేదా?

వికృ—ఔను అట్లేయునుకొందము. నీవునాజాయలెట్లుగుదువు

కాంతా—నాథా ఆకపటపు మృతినందినదాననునేనిమనవి చేయుచున్నాను

వికృ—అట్లు మాయలుబన్నినందున నీకువచ్చినలాభమేమి?

కాంతా—నాథా! వెనక నాయుద్యానవనమునందు నేను విహరించుచుండగా ఆ మొకనాటి మధ్యాహ్నము నన్ను దాహమడుగలేదా?

వికృ—నాకేమిజ్ఞాపకము. అనేక దేశములను తిరిగితిని

కాంతా—అక్కడమిమ్ముకి రాచకిస్కపేశన చేయలేదా?

వికృ—(తనలో) “అడుది బొంకినగోడ బెట్టునట్లును, మగవాడు బొంకిని దడికట్టినట్లు, ననుసామెతి దీనియందు సార్థకమగుచున్నది ఎంతలోతునకు ద్రవ్యమిచ్చును. ఇతను దీనిబుద్ధిని శేషముపరీక్షించెదను నాకేమియు జ్ఞాపకములేదు. (ప్రకాశముగా)

కాంతా—ఔను అనుకు స్మరణరాకపోవచ్చును. దానిని వివరింప ననబడదుచేయుడు.

వికృ—మొదట నేచెప్పకొంటినిగదా?

కాంతా—చ, “అతిథి.....నంతకున్,, అనిమీరంటిరి.

వికృ—ఇట్లనట నాకునేడు స్ఫరించినది.

కాంతా—నేనును దానికి

గీ॥ నిన్ను..... నెమ్మదిమున,, అనిజవాచిచ్చితిని.

వికృ—ఔను.

కాంతా—తిప్పితిజ్ఞాఫలమే యీకుమారుడు భవాలేజుండు.

వికృ—జౌనే; ఎంతటిమాయ పన్నితివి.అయ్యది మరణించిన నీవేదియో మోసంబున నాజాయనని నమ్మింపజూచెదవా?

కాంతా—ప్రభూత్వం సమా! పోనిండు చేజిసాల గాయనియ
మించిన భటులనిండు విలిపించెదరా?

వికృ—(మంత్ర)వైపుచూచును

మంత్ర—ఓరి వేగవంతా!

వేగ—చిత్తము మహాప్రభూ!

కాంతా—నారాడ్చిగాఁతే నాడుమాటాడుచుండగా నపుడు
నీవుంటివిగదా?

వేగ—అవును

కాంతా—నేనాయనతో నేమంటిని?

వేగ—గుండముల్కివ్వించిన నాగుబడిపోయెద నాటిరి

కాంతా—నాథా! దీనికర్థమేమందురు.

వికృ—ఏమున్నది. గోత్రబడి నశింతునని

కాంతా—చిత్తము. అట్లనే (వేగవాతునితో) ఇంక నేమంటిని

వేగ—నాకథోమార్గమే శరణాటిరి

కాంతా—దీనికేమి యోచించెదరు?

వికృ—నరక మే శరణనిభావము

కాంతా—కిందిదారికి నధోమార్గమనరాదా?

వికృ—అదియుగలదు.

కాంతా—(వేగవాతునితో) ఇంక నేమంటిని.

వేగ—నన్నుబోలు నిర్భాగ్యురాల నేలస్వజించితి,, ఎఱిరి

కాంతా—ఇందలిగూఢ మేమని తలంతురు?

వికృ—విచారసమయముచేనట్లు బలికియుండవచ్చును.

కాంతా—కాదుకాదు నారూపుననొక బొమ్మ చేయింతుమని

వికృ—(తనలో) ఏమిదీని నెఱజాణతనము

శా॥ శౌరా! ఎంతటిజాణయీలలన తూరాల్ బన్ని కన్గప్పి చా
గారాగారమువాసిపోయి తుదకుంగార్యంబు సాధించి పృ
థ్వరాహిత్యునిజేసె నన్నిపుడు రాజ్యంబంత బాలింపనీ
మారాక్కరుడునా కుమారుడుదగున్ మాతాడనింకేటికిన్

ఐవనుత్తనుకులోత్పన్నుడు నిర్మలకీర్తిశాలియై యుండవలయును
దీనిమూలపాటించి నేనగ్రహించినచో బ్రజలకు వీరచారముడుగుచో
కాడోయని యగుమానము బంధించుచుండును. కావున దైవసాక్ష్యము
కలుగువరకు సంగీకరి పక బిగువుచే సెదను. ఓహృదయమా! పుత్రాగా
ల్రేపరిష్కృత సుఖాభిలాషవయ్యు కొంచెమోపిక బట్టుము(సృకా) ఓసి
ఎంతటిచూటకారివే? ఎంతటిమానులాడివే? ఎట్టియుద్యమముబూనితివి
పట్టనగలు కనుమూసి గంధగట్టజూచెదివా?

కా తా — గాజీదార్! నాటికాత్రి సునపడకటింటిలోని సంభా
ణమగు నేనాడినమూలలనూడ నొకసారి విమర్శింపఁ గోరెదను,

పీక—ఏద?

కాంతా—గ. సశుల ముత్సరంబు,, .. ఇందలిభావము విచారించితిరా

విక్ర—ఓరసించుకా! ఇట్టి కల్పితంబులతోబడేమి?

కాంతా—రాజపురంధరా! తామవేటకై దయచేసినవృషాక
సుందంగూడితిరికదా? అయ్యదియును పరాకుపడితిరా?

విక్ర—(తనలో) దీనికేమిని యుత్తరమియవచ్చును. అడవి
లోనిసొగతి దీనికెట్లు తెలిసినది. అంతిపురమందలి వర్తమానములెట్లు
గ్రహింపగలిగినది. నిజముగానియ్యది ప్రజ్ఞావంతురాలు, నాతపంబు
సార్థిక ముందినది ఇట్టిశీలవతి రదొకుటరాజ్యంబుకన్న నెక్కుడుగదా?
(సృకా) నాకేమియ్యచెలియదు.

కాంతా—నాథా! జీలియదందువా? దానికిమీరొసగినవో కావో యీకత్తియు, ముద్దుబుగరమును గనాడు, (అని కత్తియు ముద్దుబుగరము నిచ్చును)

విక్రీ—నీవెన్నిచెప్పినను విశ్వసించును. వీనివెవరైన తిస్కరించ వచ్చును, లేదా నేనెక్కడనైన మరచిపోయిన కీకుదొరకవచ్చును.

కాంతా—ప్రణామము కా! ఇన్నియు గల్గలేనా? తామనమ్ము బంధించిన గృహమందలి సురంగమున బశీలి పి చెనగా?

విక్రీ—ఇటీవలదక్కడు తెవరైన ద్రవ్యముండరాదా?

కాంతా—మహాసభావా! నిద్రగించువానిని లేపుట సుకరము గాని మేల్కొన వానిలేపుట కెరికిశిష్యము? ఇత సమాధానములు మిము మెప్పించలేను వల్లభుడొల్లకున్నదిదే వారలకెవ్వరుదిక్కిను సామెతనా యందుపర్చించినది. ఓహూర్యచంద్రావి దేవతలాగా' మీరందఱు నా లకింపుడు. పంచభూతములారా! తటస్థభావమువిడిచి సత్యములుకుడు, నావాతివ్రత్యమహిమ నిరూపింపుడు.

గీ॥ భర్తృపాదముల నెపుడు స్వాతిమందు

దలచివర్తింతునేని నాధపుడు భర్తృ

శీలుడైనను మన్నింపజెలగుదాన

నేనిమహిమోత్సవము నిల్చు నెంతగా

(తెటలో నాకాశవాణి)

రాజా! ఈమెనీజాయ సందేహమువలదు. ఈకుమారుడు నీకు మారుడు. ఈమెవల్కినదంతయు యదార్థము అనుమానము మానుము పతివ్రత యననిమెయే,

విక్రీ—(సభాసదుల వంకజూచి) ఏంటిగా! ఆకాశవాణివాక్కులు. నేనింతతడవు తర్కించకవిడిచినచో నిందలియదార్థము లోక

షష్ఠాంకము .

మునకు దెలియకపోవచ్చును. (కాంతామతినిజూచి) సఖ! నీపాతివృత్త
మాశాశివాణి నిర్ణయించినది. నీప్రతిజ్ఞనిల్చుకొంటివి. కుమారా! ఒక్క
సారివచ్చినన్న బిగ్గకాగిలించుకొనుము. (అని కుమారునెత్తికొని
ముద్దాడి.) బోటీ! నీకార్యము సఫలీకృతిమైనది. ఇంకేమికావలెను.

కాంతా—సర్వమీదేరినది. ఐనను

గీ॥ సతులుపతులతో కలహంబుజల్పి నింద

బొందకుంటయు పతులును ముడముమీర

కాంతలంగని ప్రజనలోన గౌరవంబు

గాంతుగొవునశీరమా కాంతుదయను

వికృతమార్కుడు—శధాస్తు

(అందఱు నిష్క్రమింతురు)

ఇది శ్రీమందరిరామ కరుణాకటాక్ష లబ్ధసరస కవితా

ధురీణ శౌనకనగోత్ర పవిత్ర కృష్ణయార్యపుత్ర

వేంకట రామాఖ్య ప్రణీతంబైన

కాంతామతి అనుదృశ్య

ప్రబంధంబునందు

సర్వంబు షష్ఠాంకము

సంపూర్ణము

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

పాటలు.

(కాంతామతి.)

శన్నిక- మారుకేళి- గూడుమా మనోహరా-

ఆ- పంలిమునే- విడ- నాడ- జేయుమా॥ నన్ని॥

శిరీష- కుసుమ- పేళల- చాని- శిరీగా- మధన- శత- సుంద

రా- కారా-

కందర్ప- ధమస్కత్త- తీవ్ర- బాణ- నంబునకు- లో నైతిరా

శత్రుత్వ- మెల- జేచెదో- వి- శాలనేత్ర- ఫీవరా॥ నన్ని॥

2 (విక్రమార్కుడు - కాంతామతి)

వి-కలికి- నిను- నే- కలి- నెడ- నని-నీ

స్వప్నమందైనను- తెలక- జనుమా

కాం-పాణివల్లభ- నన్- మోహబ్ధినిన్- మంచి యిట్లు

పలుకన్- ధర్మమా- నన్నిట్లు- జేయ- భావ్యమా

వి-ట- మాయూడి- నీ- వి-క- బ్రేలకుమా

రయమున- జనుమా- నోర- మూముమా

కాం-నాథా- యెంతగా- బ్రేలిమి- లాడిన-

దయ-గనవేమి- మనోహరా

3 (చెరసాలయందు- కాంతామతి- తనలో)

బ్రహ్మ- వ్రాత- చాట- తరచూ- తొలుత మహా-

రాజ్యపాలనము- సలిపి- త్రిశంక- పుత్తుకు- అడవుల-

కవంబుల- బడలేదా

సశస్థపతి- విశ్వుడు- ప్రియసింహవి- వదిలి- పిమ్మట- కష్టమాల-

బడుచు- జవలేదా

సనాకరైన- పృథ్వీ- గలిగిన- నిర్పయముగ- విధిగడు- వగ

దర-మగునే॥

4 (చెరయందు కాంతామతి)

న్యాయమా- నన్నిటుల- జేయుట?- నాథా- నా- హ్రోణనాదా
 మియనుగ్రహ- మిప్పటికైన- యాయబలపై రాలేదా? న్యా||
 తోడినాకులెల్ల- ప్రియులగూడి- సౌఖ్యములదేలి- యాడు- గుండ
 నాపాపమా- విరహాన్ని- గూల|| న్యా||
 మూడేడ్ల- నుండి- నన్ను- యాకార- యందుంచుట మీకు-
 శ్రేయమా- నాథా- నాహ్రోణనాథా న్యా||

5 (కాంతామతి)

ప్రాణేశా- నాపైనింత- పగయెందుకు మీకు?
 నానెపమదియేమి? నాతోడనుడవరాధా? పా||
 నన్నిటుల- నిరాకరించుట- న్యాయమా?
 చనునే- కులసతి- నీనిధమనుట ఎన్నకదయచచ్చనో- ఎప్పుడువ
 త్తురోయని- జూచుచుండ- నేటితో- సున్నయయ్యె- నాయాశ||

6 (కాంతామతి)

ఈశ్వరా- నాయెడల- నీ- కిట్టివిద్దయ- గల్గెనాపరి- మేశ్వరా
 శాశ్వతంబగు- ధర్మవేయై ఈశ్వరస్యమనినమ్మి-
 యుంటినేజగ- దీశ్వరా||

7 (శిక్ష వర్ణ)

యింతా- మోర- మానటంచు- నే- దలపనైతిగా
 ధర్మశీలుడటంచు- నే- నాకొమరిక నివ్వ
 పాకి|| } కారాగారమందు- శిష్టపెట్టుచుండె-
 కనికరములేక కలుపాత్ముండు
 తానొకటి-దలంప-దైవ-మింకోకటి-తలంచునట్లు-సత్యమాయగా||యిం

౪ మంగళం.

మంగళం భవ తుళేరీ మామహారా- సదా- అంగజారి- సతపద
 భవ- భంగగమ- రిగ- సదా గుం||
 నీరజ- భవ స్థితి- నిర్వర్త-పుణ్యై- నిల- వారిద- గాత్రనిరుమ
 చాన్ద్ర- కాకున్ద్రాయా- కాళహస్త- సూర్య- ప్రకాశ- దాస
 పోచ- జ్యోతి- శ్రీమేశా||

N. B. మూపాటలు నాలనమతిలేనిది ఎవ్వరు ముద్రింపఁగూ
 డకు. ట, య, ప, గావు.

శోషనార

నన జహ్వోబాను!

నన్ను నీయక నీయగు శ్రీ శివా మహారాజు. బోదా
 వ్యము గాన నా యిట్లు నా మోజీ మార్గము- దావూదుర
 జుటో హాన్ద్ర గి పం మ చరిని శశైర్వముగగకి పోదు యువ
 గా నగుకొ- ను చె- పాం- ప వ్యోగానుకి శ్రీ శివాజీయెడగల
 నిష్కల్యపప్రేమ ఆనా ముక్కొలము వేమెలబ్బొక్క రిగమం
 దు పివారము అందము భయము నిలుగుజేయునని మేమునమ్ముచు
 న్నాము ద్విగీసా స్థ 28 100 నెం 1—0—0 కొద్దిరోజులువ
 రకు పోవ్వ మే మె భరించిన ప్రమామ.

అంభరకాటకములు.

విద్యరహస్యచక్రం

0—12—0

రోషనార	1—0—0	సంతోషరామాయణం	0—12—0
పద్మపూజ	1—0—0	కళిదాసు	1—0—0
సంగీత సావిత్రి	0—12—0	రామదాసు	1—0—0
కాదమనము	0—10—0	వేదసంహిత	1—0—0
పాదకా ట్టాభిషేకం	0—12—0	వైద్యగ్రంథములు	
సంగీత కృష్ణలీల	0—12—0	సుఖగోపాల్ చరిత్రామృతం	0—12—0
జయంతిజయపాలం	0—12—0	ఆయుర్వేద సార సంగ్రహము	0—12—0
సంగీత కృష్ణలీల	0—12—0	నాడీశక్తిచూల	0—8—0
జానకిలాపము	0—12—0	శ్రీకృష్ణలీల	0—6—0
చింతామణి	1—2—0	దస్త్రాంతరంగము	0—12—0
సువర్ణపాత్రి	1—1—0	దస్త్రాంతరంగము	0—12—0
సుమతీదేవి	1—0—0	యూనానీ వైద్యం	0—12—0
హరిశ్చంద్ర	0—12—0	వలల	
ద్రోణపరిశిష్ట	0—12—0	ఎడీహోలా	1—0—0
కాంతామతి	0—12—0	భోజక భద్రాసు	1—0—0
ప్రహలాద	0—12—0	కాలింగ ను	1—0—0
సాంగద	—12—0	నాటిక పాఠ్యము	0—6—0
పాండిత్యభాతవాసం	0—12—0	అస్థ్యుల పాటలు	0—6—0
కవికా	0—12—0	సదాన	0—10—0
సంద్యికాంతి	0—12—0	ధనకాండ	1—4—0
రాకాండ	0—12—0	బో బాయి రహస్యములు	0—8—0

రోషనార

గ్రంథకర్త

మౌనలగడ్డ మృత్యు జయశర్మ.

శివాభీష్టబల- రామసింహుని ధైర్యసాహసములు- రోషనార
ప్రేమవేయేల ఒక్కక్కరంగమందు ఆనందము- విచారము- భయము
కలుగుచుండును. వెల 0—12—0

N. B. ఇవి అవి అననేల పాటలు చారికధలు వైద్యజ్యోతిష
సూత్రాలు పుస్తకములు అన్ని మావద్ద దొరుకును. వలయువారు
కాళిహస్త్రి సూర్యప్రకాశరావు. అంబికాబుక్కుడిపో
రాజమండ్రి.

గుర్తు తార్ ఆయిల్.

మంగుబుడ్డిని కదిపి విప్పుటవాడవలెను.

మోతాదు:— } పెద్దవారికి 15 మొదలు 20 చుక్కలు,
} పిల్లలకు 5 మొదలు 10 చుక్కలు.

బుడ్డి 1 కి రు 0-6-0 డజను 4-0-0 పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకం

1 యీమంగు కొంచెము క్షాంతి పైన చెప్పిన మోతాదువల్లీ పుచ్చుకొనిన సుఖముగ నాలుగైదు విరోచనములగును. మందుపుచ్చుకొనిన వెంటనే మామూలు ప్రకారం కాళ్ళ పుచ్చుకొనవచ్చును. కాళ్ళలో లిపి పుచ్చుకొననివారు పిల్లలు తేలిలోకలిపి రంగరించి పుచ్చుకొనవచ్చును.

2 వాము కషాయముతోగాని, శొంఠి కషాయముతోగాని పుచ్చుకొనినయెడల, అజీర్ణము, కడుపుబ్బరము, నొప్పిపోవును అల్లపుగ సముతో పుచ్చుకొనిన రొమ్ముమంటపోవును లవంగాలీ సాయముతోగాని తమలపాకుల రసముతోగాని నేవించిన వగర్చు పోవును.

3 కడుపులో బల్లలు, నీటికీరతెలు, కరక్కాయగాని, ఉసికాయగాని, తాడికాయతోగాని కషాయముతోని నేవించిన నశియను.

4 క్రిమివ్యాధులు కుర్రజీవాము కషాయముతోగాని, కటక రోహిణీరసముగాని నేవించిన నశియను.

5 ఈయనుపానపు రసములన్నియు, ఒకటే చిలుస్సూగుకంటే నెక్కువ అవసరములేదు. ఈమందు మిక్కిలి ప్రసిద్ధి కెక్కిన రవుతుల బాపనయ్యగారిచే తయారుచేయబడి అనుభవముగ వైద్యముచేయుచున్న వైద్యులచే వాడబడుచు సకలజనులకు మిక్కిలిపని చేయుచు అనది నము పలుతావులకు పంపబడుచున్నది ఒకసారి చూచిన దీని గుణము మీకే తెలియును.

ఆర్. బాపనయ్య అందు సన్న

రాజమండ్రి, గోదావరిజిల్లా

కు తు శూ ల క్ష తా ర ము.

మన దేశమునందుగల పోకగోమములు 100 కి రావలగవలసి యును. తుశూలమున పితావమునందు బాధనగుచు నుండుగల రహస్యమును తెల్లజింక లక్షచే మూలపాదముయొక్క నాతిబడి అనే వ్యాసుని పాగునున్నాగుగనుక, నావల్లవల నొకట్టబడి మాప్యాన, ఎదులొయున్నట్టి మూలపుష్పమును అనేకేను విక్రయించి అనేకులను గొయరాడగిడుచును. గొయ్రపుష్పము నేరంగులవలన నిశుశూ, నెనానిగూల నూరికొనుచు, కుశుద్ధము, కుశుపానాస్త్రాగుట, కుశుపు స్రవించి కాక, కు మొక కుశుదోమములను పోగొట్టి వెలుకే సంతానపాప్రేమ గావించును. కు పాల తెచ్చించినాడినదో మాకేక శివసహజులదు చుచు కుశు మునకు నెల పెంపగుచును. దీనివల బుద్ధి 15 రూ 1—1—1 య గోల్తుకొనుట పోకగోము

ఆ కు ము స ర దీ వి సి.

ఈ కుమరమునందు పునకు, నాయకము, మాటకు అతయెత్తు సమముగా ఎంచవలెచ్చి క్షిప్తి అనునాముఖ్యముగా గొర్తిరికాయసన్న కోకాల మున్నుకొనెను. ములముల నకులకొనుచును అనగరములేను. కు ములను కుమరమునకును 1 అస్థులము, 2 నాతిము, 3. అర్కము, 4. పుకొప్ప, 5. చొబసెకూలట, 6 పుల్లగా తే పుమముచ్చి అనునాక్షిర్కాదపానము, 7 కి కుపుపుము, 8 మలముకొబర్దము, 9. కుడలుకొగుట. 10 కుడలుకొగుట, 11 మూలశికి, 12 మలమునెట చీము, 13 ము, 14 ముహూర్తములు, 15. శివముబరపు, 16. శివము, 17 ముగిగువ్యాధులను పోగొట్టి, ముగిగోదమును గావించును. దీనివల బుద్ధి 15 రూ 0—8—0 య.

—♦ జ్వర మాత్రాలు ♦—

ఈమాత్రాలు అల్లం, శోఠి ఈగనములు 2½ తు చొప్పున పుచ్చుకు
న్నయెడల వైద్యజ్వరము, తీర్చివేయజ్వరములు మానను.

మఱియు బురియాలు కషాయముతో పుచ్చుకున్నయెడల పుడకుజ్వరములు, తొవజ్వరములు హరించును.

2 తి. పప్పులీ వీటికషాయములతో శేవించినయెడల సన్నిపాతజ్వరములు, విషజ్వరములు, స్త్రోమజ్వరము, సర్వజ్వరములు హరించును.

కలకరోపిణి, వాయులవంగులు, వీటిరసములతో శేవించినయెడల జ్వరములు, మలబద్ధిని, సర్వశూలము హరించును. పూటకు 2 మాత్రాలు చొప్పున ఉడయ పు నాలుగంటివఱకు పుచ్చుకొనవలెను. పసికల్లకు 1 మాత్రా చొ॥ యిచ్చినలెను. 100 మా॥ సీసా 1కి 0-8

—♦ కస్తూరి మాత్రాలు ♦—

ఈమాత్రాలు జలుబు, స్పృహనష్టము, వాతము, సర్వజ్వరములు, సన్నిపాతజ్వరములు, అహికజ్వరములు, విషజ్వరములు, స్త్రోమకు కలుగు సూతికావాతములు పసిబిడ్డలకు కలుగు కాకిమూర్చి మొదగువ్యాధులన 2 గొట్టును పూటకు 2 మాత్రాలు చొ॥ పెద్దలకున్న, 1 మాత్రా చొ॥ పిల్లలకు వాడవలెను. పుకటిలో పిల్లలకు అరమాత్రా చొ॥ వాడవలెను. 150 మాత్రాలు గల సీసా 1కి రు 0—8—0

—♦ శుక్ల సప్తమునకు ♦—

ఈమాత్రా పూటకు 1కిచొ॥ 3 పూ॥ విడవక వాడినయెడల స్వప్నస్థితిగా నపునకీర్తనము, మూత్రము సందు వీర్యము వెడలుట కాళ్ళచేతులు నడచు లాగుట. దుర్బలము, మందాగ్ని, హింస, వేయేల సమస్తవ్యాధులు పోగొట్టి శిశిరమునుకు బలముకాంతి లేజన్మును నొసంగి ఆనందమును కలుగ జేయును 40 మా॥ డబ్బి 1కి 2—0—0

హబీబుల్ ఆయుర్వేద యూనాని వైద్యశాల

రాజమహేంద్రవరము.

జి. వి. కె. ఎస్. రాజమండ్రి.

క థ లు.

పన్నెడు రాజులకి ధలు	1 0
పదునాఱు రాజులకి ధలు	1 0
మధన కామరాజులకి ధలు	0 10
కాశీమజిలి కి ధలు 1 భాగం	1 12
డిటా 11 భాగం	0 12
అరేబి నెట్టుక ధలు	4 8
శ్రీధర్ విజయము	0 8
కుకి పప్తిక ధలు	0 8
పురూరపచక్రివక్త కి ధలు	0 8
అపరూపచంద్రకాంత	0 8
పంచతంత్రము	0 8
నలమహారాజుకి ధలు	0 8
దమయంతిక ధలు	0 8
కాళిదాసుకి ధలు	1 4
వీరేశలింగము చరిత్రము	1 0
క్రిస్తాఫుని చరిత్రము	1 0
క్రిక్విష్టుభాగము	0 12
అపసభాపర్వములు	3 0
డిటా అగణ్యపర్వము	3 0
కాశీరామేశ్వరియారిత్రదర్శనము	0 12
సీతారామ నివల	1 4
రామాయణసారమునచన కా	
వ్యము ముద్దులొల్కు	
పద్యములు మించిన ప్రి	1 4
కులు దొరక వు	
సాత్యక బ్రహ్మ విరసనను	1 0
సనత్కుక జాతీయము	0 8
సనారివిశ్వేశ్వరిసంవాదము	1 12
విజయవిలాసము పద్యకావ్యం	0 8
బిలహనీయము	0 8
సానందోపాఖ్యానము	0 8

వలయువారి

న వ ల లు

సౌందర్యతీలక	1 0
కర్నూర్మంజరి	1 0
పామలెక	1 0
రాజరత్నము	0 12
రామచంద్రవిజయము	0 12
కృష్ణ వేణి	0 8
చనుత్కారిమంజరి	0 14
డిటా 11 పార్టు	0 14
ప్రసన్నమంజరి	0 8
అమల్యాబాయి	0 8
సిద్ధా చరిత్రము	0 8
రఘుమలచరిత్ర	0 8
మణిమంగళి	0 8
మవగ్గుపుడు	0 6
నిసూదము 1, 11 పార్టులు	1 0
కారద	1 2
కాంచాదేవి	0 12
సనీసోనారాణి	0 12
లలిత	1 0
మహాశృంగుల	0 8
చంద్రవదన	0 8
నరమహానందచరిత్ర	0 12
కి పాలకుండల	0 12
పాతలచైరవి	2 0
మాయావి	1 1
మనోరమ	1 1
మాయావిని	0 1
మయసభ	0 1
వినులాదేవి	1
తారాబాయి	
శివాజి	

అంబికా బుక్కుడిపో,

సత్యహరిశ్చంద్రనాటకము

ఎక్కునాటక కంపెనీవార్లచే కిడురిస్వయముగా ప్రదర్శించబడుచు
పేరుగాంచిన నాటకరత్నమిదియే? సాంగస్థ చిత్రీకరణములుండును

వెల 0-12-00

సుఖరాగచిగిత్రారత్నము

ఇందు సుఖవ్యాధుల గురించి వ్రాయబడినది. మన భారతదేశ
మందు వ్యభిచారము ఎక్కువైయున్న సంగతి ఎల్లరకు విశదమే? ఆ
వ్యభిచారమువల్ల భారతసోదరులు పలువ్యాధులకులోనై సంవత్సరము
లుకొలది బాధపడుచుండిరి. అట్టిబాధలకు మూడురోజుల నివారణ
అయ్యేమందు శయారచేసి వాడుకొనేలాగున వ్యయప్రియానలుపడి
యీపొత్తము సంపాదించి రెండుభాగములుక్రింద వేయించితిమి. వే
శ్యాపిశాచములవద్ద సందపాదించుకొననబాధ్యములుచూపునకం తెప్పిం
చుకొని వాటిలోప్రకారం మరదులుజేసి వాడిన నివారణై హాయిగా
వుండెదరు. మొదటిభాగం 0-12-00. రెండవభాగం 0-12-00.

గజదాంగ

గొప్పదొంగల నాయకుడు జేసినచర్యలు భయంకరములు-
గావించినపనులు అద్భుతములు- వేయేల ఒక్కొక్కప్రకరణముందు
భయము హాశ్వర్యము- విచారము కలుగుచుండును. వెల 0-12-00
వలయువాడు:—

అంబికాబుకుడిప్రో

రాజమండ్రి

14799